

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT

54e JAARGANG
NOVEMBER 1952
No. 11

• • •
VERENIGING
TOT
BEVORDERING
DER
BIJENTEELT
IN
NEDERLAND
• • •

Ik zou zo graag op

December....

- Honing**, door G. J. Lankkamp, 2e druk.
16 blz. Beschrijft de waarde, oogst en
behandeling van honing f 0,40
- Bijenteelt**, door A. S. Planting, 4e druk.
100 blz. Geïllustreerd f 1,20
- Het leven der bijen**, door Dr Ir A. Minder-
houd, Rijksbijenteeltconsulent. 96 blz.
Geïllustreerd. Dit werkje werd door onze
Vereniging uitgegeven en het wordt tegen
kostprijs beschikbaar gesteld. Dat zegt
genoeg! f 1,50
- Bijen houden**, door J. B. M. van den Belt.
64 blz. Geïllustreerd. Een eenvoudig
boekje voor jongens en meisjes f 1,90
- Koninginneteelt**, door J. H. Wigersma, een
handleiding uit de praktijk voor de prac-
tijk. 53 blz. Geïllustreerd f 1,50
- Bijenteelt**, door S. Cancrinus. Speciaal voor
imkeren in de zandstreken. 2e druk.
140 blz. Geïllustreerd f 1,75
- Bijenteelt**, door J. B. M. van den Belt. 116
blz. 2e druk. Geïllustreerd f 2,25
- Het kleine bijenboek**, door Joh. A. Joustra.
Een beknopte handleiding voor begin-
nende imkers van een schrijver met
grote kennis en rijke ervaring. 80 blz.
Geïllustreerd f 2,90
- Handboek der Moderne Bijenteelt**, door
J. W. Schotman. De moderne bijenteelt-
encyclopaedie die de imker zelden of
nooit in de steek laat, gebonden, meer dan
700 blz., met vele illustraties en 15 werk-
tekeningen, 3e druk f 6,90
- Bijen en bijen houden**, door J. G. de Roever.
Een boek voor vakman, amateur en leek,
met vaardige pen geschreven, overvloedig
geïllustreerd, prachtig gebonden, on-
geveer 600 blz. f 16,50
- Het leven der bijen**, door Maurice Maeter-
linck. 212 blz. Gebonden. 5e druk . . . f 4,50
- Immeke, de wondere avonturen van een
honingbij**, door H. van Kruiningen, ge-
ïllustreerd, stevige omslag. Een prachtig

- St. Nicolaasgeschenk voor de kinderen. f 2,75
- Kunstmatige inseminatie**, door Dr J. de
Wilde f 0,45
- De honingbij**, door Prof Dr K. von Frisch,
vertaald door Mej. H. C. Mansveld, met
een voorwoord van Dr Ir A. Minderhoud.
Een prachtig boek over de levensgewoon-
ten van onze bijen, dat elke imker moet
lezen f 6,45
- Woordenboek der bijenteelttermen in
Frans, Duits, Engels en Nederlands**, door
Dr E. Crane, met register in elk der ge-
noemde talen, gebonden f 9,—
- The pollen loads of the honey bee**, door
Dorothy Hodges. Men zie de bespreking
in het Octobernummer op blz. 146. Ge-
bonden, met kleurenkaarten van stuif-
meelklompjes en vele gekleurde en onge-
kleurde illustraties f 12,75
- Een bijenspeldje, Bijenbroche of Vereni-
ginsinsigne**, verguld zilver f 1,10, zilver f 1,—
- Hoogglanswas voor mijn vrouw** (geel of
bruin) per pot f 0,65
- Een stuifmeelval** f 5,—
- Cijfers om mijn kasten te nummeren**, groot
model per stuk 6 cent, klein model p. st. f 0,04
- Een moderne bijenweegschaal**, die mij in-
zicht geeft in de drachtverhoudingen van
mijn streek. f 100,—
- Enveloppen met honingreclame**, p. 100 st. f 1,25
- Honingfolders om aan mijn klanten uit te
reiken**, per stuk f 0,02
- Briefinlagen met honingreclame om bij
mijn correspondentie in te sluiten**, p. 100 f 0,25
- En 10 van die prachtige kastkaarten**, waar-
op ik de gehele levensgeschiedenis van
mijn volken gemakkelijk en overzichtel-
ijk kan aantekenen, per 10 stuks . . . f 1,—
- Een flesje paradichloorbenzol om mijn
raten motvrij te bewaren**, grote fles f 0,75
kleine fles f 0,25

Tel. 2863

Giro 1171

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Maandschrift voor

BIJENTEELT

UITGAVE VAN DE VERENIGING TOT BEVORDERING DER BIJENTEELT IN NEDERLAND

*

*Ver schijnt
de eerste Dinsdag
van elke maand*

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen.
Telefoon 2863, Postrekening 27772.
Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de
Rijksbijenteeltconsulenten. Vaste medewerker: Joh. A. Joustra.

HET koude jaargetijde, dat wij thans met rasse schreden binnengaan, heeft voorlopig een einde gemaakt aan alle activiteit in en om de bijenstal.

Dit hoeft niet te betekenen, dat er nu in het geheel niets meer te imkeren zou zijn. De ware imker zal ook menige winteravond aan zijn sport besteden. De een zal men kunnen aantreffen met zaag of hamer in de knuist om voor het komend seizoen al vast iets in elkaar te knutselen, de ander met boek of tijdschrift vóór zich om theoretisch wat vaster in het zadel te komen en velen tezamen zal men kunnen ontmoeten op cursorische of andere imkersbijeenkomsten, welke actieve afdelingen weten te organiseren.

Maar hoe dan ook, altijd zal er wel gelegenheid bestaan in gedachten of in gesprekken een terugblik te werpen op het afgelopen seizoen met zijn goede of minder goede resultaten en daarbij na te gaan op welke wijze de werkwijze in de toekomst eventueel zal moeten worden veranderd.

VOOR DE GROENTJES van ons GROENTJE

Wanneer u ook mocht behoren tot het helaas nog grote leger van imkers, die er niet tegenop zien broedramen gedurende een reeks van jaren in gebruik te houden, dan zou ik u aanraden in ieder geval op dit punt uw bedrijfsvoering te herzien. Al eens eerder mocht ik in deze kolommen op het euvel van te oude broedramen wijzen, maar de zaak is belangrijk genoeg, dunkt mij, om er eens wat uitvoeriger bij stil te staan. Wanneer in de eerste legperiode — van Februari tot in de tweede helft van Mei — de oude koningin goed op dreef is, kan ze in die tijd alle raten van de broedkamer, met uitzondering van de kantramen, precies drie maal achtereenvolgens hebben belegd. De jonge koningin, die in Juni gaat optreden, kan tot medio September eveneens drie rondjes vol maken. Dit betekent, dat in één seizoen de broedkamer liefst zes keer kan worden belegd en bebroed. Nu moet u zo'n broedraam, dat slechts één jaar in gebruik is geweest, eens opsmelten; u zult dan verbaasd staan van de grote hoeveelheid vuil, welke zich onder in uw waskoek heeft opgehoopt. Dit is geen wonder ook: zes generaties larven hebben er hun uitwerpselen in moeten achterlaten. Nu zegt men wel, dat een leegkomende broedcel dadelijk door de bijen wordt schoongemaakt, maar dit zal toch niet wegnemen, dat de meest vochtige bestanddelen zich inmiddels in de celwand en bodem hebben vastgezet, met het gevolg, dat de cel op de duur minder aangenaam en minder bewoonbaar gaat worden. Over het geheel genomen berokkenen deze „onbewoonbaar verklaarde woningen” onze bijenhouderij veel schade. De bedrivers van het kwaad hebben meestal hun excuus wel bij de hand: de kunstraat is zo duur. Men vergeet daarbij, dat de uitgesneden oude raten ook niet goedkoop zijn. Een normale, goed uitgebouwde oude raat weegt gemiddeld 200 gram en heeft tegen

de huidige marktprijs een waarde van 30 cent. Een vel kunstraat kost 33 cent. Mogen we nu om dit luttele verschil van 3 cent de bijen de kunstraat onthouden, waarop ze zo tierig zijn en waarmee ze een hogere broedproductie bewerkstelligen?

Dit laatste kunt u constateren bij vergelijking met een korfvolk. Dat een korfvolk zich gewoonlijk vlugger ontwikkelt dan een kastvolk is niet alleen een gevolg van de natuurlijke voordelen van de korf, maar ook van het feit, dat de korf ieder jaar nieuw werk krijgt, indien althans de korfimker — zoals het een goede be-

Terugblik

Vóór 10 December kunnen afdelingen voorstellen aan de Algemene Vergadering bij het Hoofdbestuur indienen. Ze worden op de agenda geplaatst zodra ze door vijf of meer afdelingen worden ondersteund, van welk feit door middel van een adhaesiebetuiging of anderszins vóór 15 Februari aan het Hoofdbestuur moet zijn gebleken.

Vóór 1 Januari ledenlijsten inzenden en quorum afdragen.

MOET ER GELD BIJ...?

Een vriendelijke lezer zond ons een paar berekeningen van de geldelijke uitkomsten van een paar kleine imkers toe, die we hier gaarne laten volgen.

„Mevrouw V. de H. te W. heeft gedurende 15 jaar 3, later 4 volken. Ze reist daarmee niet en ze gaf mij vrijheid onderstaande cijfers te publiceren.”

Gemiddelde oogst in 15 jaar 15,5 kg per volk per jaar.

Als ze de honing niet particulier verkoopt, doch deze aan het Bijenhuis levert, krijgt ze daarvoor de groot-handelsprijs, reken $15 \times f 1,50 = . . . f 22,50$
Onkosten:

12½ kg suiker à f 0,58 per kg =	f 7,25
contributie per volk	„ 1,—
3 vel kunstraat	„ 0,96
afschrijving en onderhoud kast	„ 2,—
	„ 11,21

Netto overschot per volk f 11,29

Het tweede voorbeeld van onze briefschrijver is ontleend aan de gegevens, van de heer B. te W.

„Oogst aangenomen op 40 kg per volk. Gemiddelde groothandelsprijs voor koolzaad en klaverhoning van het Bijenhuis over 1951 f 1,42.

40 × f 1,42	f 56,80
Onkosten:	
12½ kg suiker à f 0,58	f 7,25
contributie per volk	„ 1,—
3 vel kunstraat	„ 0,96
afschrijving kast	„ 3,—
reiskosten koolzaad	„ 3,—
reiskosten klaver	„ 3,—
	„ 18,21

Netto overschot per volk f 38,59

Aangenomen is, dat er naar koolzaad en klaver apart gereisd moet worden. Bij 100 kasten zou het bruto saldo zijn f 3.859,— of f 74,— per week. Wie zegt daar dat men de bijen wel kan afschaffen omdat er geld bij moet? In tegenstelling tot elke andere liefhebberij geeft de bijenteelt nog enig voordeel. Als grootbedrijf zie ik er weinig licht in, als nevenbedrijf kan ze zoals de voorbeelden te zien geven, voordeel opleveren. De uitkomsten van de heer B. kunnen over het geheel genomen ook niet voor ieder gelden. Maar al ligt de uitkomst lager, dan nog is deze niet onbelangrijk.”
Tot zover onze briefschrijver.

Als er lezers zijn, die gedurende een aantal jaren nauwkeurige aantekeningen hebben gehouden omtrent honingoogst, inkomsten en uitgaven zal de redactie die gaarne ter publicatie ontvangen. Om deze berekeningen onderling te vergelijken is een opstelling **per volk**, zoals onze briefschrijver dat deed, het overzichtelijkst. Naam en adres van de inzender moeten natuurlijk wel aan de redactie worden opgegeven, maar desgewenst worden ze niet gepubliceerd. Aanduidingen als „een imker van de Groninger klei” of „een imker uit de Achterhoek” zijn daarvoor voldoende. Arbeidsloon kan buiten beschouwing blijven, het zit in het netto overschot per volk.

taamt — zijn bijen gelegenheid geeft dit nieuwe werk te vormen door na het uitlopen van het broed omstreeks einde Mei de raten radicaal in te korten.

Dat de kwaal van te oude raten nogal verspreid is, kon ik ook gewaar worden uit brieven, die ik mocht ontvangen. Hierin werd mij zachtjes verweten, dat ik zo weinig met het koninginrooster op had. Men klaagde dan, dat zonder rooster de koningin al spoedig in de lage honingkamer kwam leggen. Ziedaar dan de onmisbaarheid van het rooster aangetoond. Ik waag dit echter te betwijfelen. Een feit is, dat een laag honingkamertje, dat dikwijls nog een strookje honing bevat, weinig aantrekkelijk voor broedafzetting is, omdat de bijen voorkeur hebben voor grote, naast elkaar gelegen, ronde broedplaten (ook hier weer dat bolvorm-idee), hetgeen alleen in de broedkamer bereikt kan worden. Dat de koningin desondanks toch in de bovenbak komt, moet veeleer verklaard worden uit haar voorliefde voor jonge, minder bebroede raat en zal dus niet voorkomen indien beneden óók jonge raat aanwezig is.

Zo gezien zal het U duidelijk zijn, dat besparing op kunstraat een zuinigheid is, die de wijsheid bedriegt. Van veel belang, waarde lezers, is ook de manier, waarop U de kunstraat in de ramen bevestigt. Er mag daarbij geen inzinking of opbolling ontstaan. Stevig moet vooral de aanhechting aan de bovenlat zijn, opdat bij hoge temperatuur en een zware bijentros geen uitzakkingen kunnen optreden. Men zal daarom goed doen door de verbinding met de bovenlat aan weerszijden met gesmolten was aan te gieten. Ter verdere versteviging moeten de strak gespannen draden van het raam in de kunstraat worden gedrukt, waartoe een spoorwiel-tje

gebruikt kan worden. Dit overigens handzame instrument heeft het nadeel, dat de celranden er enigszins mee beschadigd worden. Beter is het daarom de span-draden door middel van zwakstroom te verwarmen en ze daardoor in de smeltende kunstraat te laten zakken. Een hiervoor geschikte transformator kan het Bijenhuis U leveren. Goed strak ingesmolten kunstraten vormen mede de grondslag voor het kweken van goede volken. En vergeet U ook niet het voordeel, dat een gaaf uitgebouwde raat U oplevert bij de honingoogst. Ze is gemakkelijker te ontzegelen en geeft een grotere opbrengst.

Voor hen, die zelf hun oude raten willen smelten, gelden de volgende regels. Gebruik uitsluitend regenwater of bij gebrek hieraan gewoon water, aangelengd met azijn. Eerst moet gedurende 2 x 24 uur de raat worden geweekt, terwijl voor het koken bij voorkeur een koperen of een goed geëmailleerde ketel wordt gebruikt. De afkoeling moet heel geleidelijk in zijn werk gaan, bijvoorbeeld op een klein gaspitje of in de hooikist, zodat de was tijd heeft om boven te komen en het vuil zich aan de onderzijde samenvoegt, waar het met een plamurmes moet worden verwijderd.

Een andere methode is het gebruik van de zonnemas-smelter. Dit is een schuin opstaande bak, van binnen met zink bekleed en afgedekt met twee glazen ruiten, welke enkele centimeters boven elkaar moeten liggen. In deze bak, die steeds met de bovenzijde naar de zon gekeerd staat, smelt de raat en loopt de was in een daaronder staand bakje. Het vuil wordt daarbij door een stukje fijn gaas tegengehouden.

Nijmegen.

A. SMITS

Hirschfelder, H. — Das Verhalten der Tracheenmilbe *Acarapis Woodi* R. beim Verlassen und Aufsuchen der Wirtsbienen.

Sachs, H. — Ueber das Verhalten und die Orientierung der Tracheenmilbe *Acarapis Woodi* Woodi (Rennie, 1921) auf Bienen.

Zeitschrift für Bienenforschung. Bd. 1, H. 8. April 1952. Pp. 141—147 en 148—170.

Door beide bovengenoemde onderzoekers werd het gedrag van de mijten, die in het eerste paar tracheeën hun broedplaats hebben, nagegaan. Het is niet mogelijk in een referaat dit zeer uitvoerige en nauwgezette onderzoek geheel te bespreken. Ik moet me dus beperken tot de voornaamste resultaten.

De mijten verlaten de gestorven bijen en klimmen tot het uiteinde van de haren in de omgeving van het eerste borststigma. Als een bij er langs strijkt gaan ze daarop over. Krijgen ze daarvoor niet de gelegenheid dan sterven ze binnen enkele uren. De meeste bijen sterven buiten de kast en vormen dus vrijwel geen infectiegevaar. Wel echter de mijten die uit levende bijen te voorschijn komen. Deze gaan over op gezonde bijen en zoeken daar de borstracheeën op. Dit opzoeken gebeurt alleen als de mijten dicht genoeg bij het eerste stigma komen. Is dit niet het geval dan zoeken ze het uiteinde van een haar op om weer afgestreken te worden op een andere bij. Bij het opzoeken van het stigma, worden de mijten geleid door een luchtstroom, die uit de ademhalingsopening komt. Bij jonge bijen kunnen de mijten makkelijk de randharen, die op het operculum (deksel, dat het stigma afsluit) aanwezig zijn, passeren. Bij oudere bijen zijn deze randharen zo stijf, dat de mijten er niet door kunnen.

Het binnendringen van de mijten heeft een sterke opwinding van de bijen tot gevolg.

Geur van jonge bijen heeft geen invloed op de mijten. Evenmin de geur van verschillende middelen, die ter bestrijding van de mijtziekte worden gebruikt.

Zander, E. — Raps und Biene.

Zeitschrift für Bienenforschung. Bd. 1, H. 8. April 1952. P.p. 135—140.

Van drie ongeveer gelijke perceeltjes koolzaad (Lembke) werden er twee omgeven door kooien van fijn gaas, zodat insectenbezoek uitgesloten werd. In één van deze kooien komt een bijenvolk te vliegen. De resultaten werden door Zander samengevat in onderstaande tabel.

	hauwlengete zonder steel in cm			1000 korr. gew. in grammen	Opmerkingen
	geheel	deel met korrels	aantal korrels		
Kooi zonder bijen	5,9	5,1	14,5	2,4	Veel onontwikkelde hauwen. Loze korrels.
Kooi met bijen	8,3	6,0	22,5	2,5	Minder loze korrels.
Open lucht	6,4	5,1	16,4	3,3	Bijna geen loze korrels.

Tilburg.

Ir. J. MOMMERS.

McGregor, S. E. & Todd, F. E. — Cantaloup production with honeybees.

Journal of economic entomology. Vol. 45. nr. 1. Februari 1952. P.p. 43—47.

Uit proeven, genomen in de staat Arizona bleek dat het niet mogelijk was zonder bestuiving cantaloups (meloenen) te telen. De enige insecten, die daar de bestuiving verzorgden waren honingbijen. Als men planten in kooien plaatste, waarin ook een bijenvolk stond, nam de opbrengst toe; de vruchten zetten eerder, hadden een groter aantal pitten en waren zoeter. Iedere bloem moet meer dan eens bezocht worden. De bijen verplaatsen zich meer in de rijen dan van rij tot rij. Men acht één volk per acre voldoende.

Het gebruik van insecticiden kan meer schade doen door het doden van bijen dan dat het nut heeft door het bestrijden van de schadelijke insecten. Daarom wordt aangeraden de voor de bijen de minst giftige stoffen te gebruiken en daarvan zo weinig mogelijk. Men spuit tussen 18 uur en 7 uur.

Het bijenbezoek is het drukst in de voormiddag, direct als de bloemen open komen met een maximum tegen 12 uur. In de namiddag kwamen er maar weinig bijen op de bloemen.

Lunder, R. — Nosema-Infeksjonens utbredelse på sørlan-det-Smanaeringane 1951.

(Distribution of the Nosema infection by bees in the Southland of Norway).

In de kustgebieden, waar de bijenteelt het oudste is, komt Nosema vrij veel voor. In het Centrale gedeelte veel minder.

De uitbreiding van Nosema over lange afstand gebeurt door vervoer van zieke bijenvolken, maar vooral door het verhandelen van besmette koninginnen. Als op een bijenstand één of enkele volken worden besmet, dan gaat de infectie zeer snel op de andere volken over. Als de bijenstanden niet te dicht bij elkaar liggen breidt de ziekte zich echter niet gemakkelijk van stand tot stand uit. Het belangrijke middel om uitbreiding van Nosema te voorkomen wordt in Noorwegen geacht een controle op de handel in koninginnen. De koninginnen zelf zijn zelden besmet, maar wel vaak de begeleidende bijen.

In het Centrale deel van Noorwegen, waar slechts enkele besmette standen voorkwamen, werden de zieke volken door de Staat opgekocht en tegen gereduceerde prijs in de meer besmette gebieden van de hand gedaan! Ofschoon dit geen 100% resultaat opleverde werd het optreden van Nosema in het Centrale deel hierdoor ver-

Het lage 1000-korrelgewicht wordt verklaard door te vroeg oogsten wegens vogelschade.

Het koolzaad, dat in de kooi zonder bijen stond, zette aanvankelijk veel slechter. Dat er uiteindelijk toch nog zaad gevormd werd, verklaart Zander, doordat een hevige storm, de planten door elkaar geschud heeft, waardoor zelfbestuiving opgetreden is. Hij kent een zekere rol toe aan de wind, maar meent toch, dat ook bij zelffertiliteit soorten als Lembke's winterkoolzaad de snelheid van afbloeien en de zaadopbrengt door bijenbezoek gunstig worden beïnvloed.

UIT DE JAAGKIEPS

Naar aanleiding van de „Geurplank” van Paul Grèzes zegt Prof. E. Zander in de Deutsche Bienenwirtschaft 1951/12, dat hem de vraag werd gesteld: Waarom bezwaren tegen de carbollap? Prof. Zander wordt in Duitsland als de uitvinder van de carbollap beschouwd; maar dat is volgens hem niet juist, daar dit middel reeds vóór zijn tijd uit Engeland werd ingevoerd, maar het zou toch wel een Duitse uitvinding kunnen zijn. Reeds in 1880 werd carbol in Duitsland gebruikt en het kan best door de Engelsen in hun land zijn ingevoerd (In het in 1878 uitgekomen boek van de Engelsman Alfred Neighbour: The Apiary or Bees enz., wordt carbolzuur vermeld).

Maar Zander heeft de carbollap van het begin af steeds één van de nuttigste uitvindingen voor de bijenteelt gevonden en zijn mening is niet veranderd. Hij vindt dat carbol niet vervangen kan worden. Vóór tien jaar bracht men in München een wondermiddel op de markt: een lap blauw linnen, gedrenkt met „mentol”, maar Zander gelooft niet, dat het nog verkocht wordt, het is voor ons reukorgaan onverdragelijk; dit is ook het geval met azijnzuur.

Zander heeft zeer speciale bezwaren ten opzichte van het middel van Paul Grèzes, dat de bijen zou kalmeren, geen roerijen zou veroorzaken en de bijen het vlugst uit de honingkamers zou jagen, terwijl daarentegen carbolzuur de bijen zou opwinden.

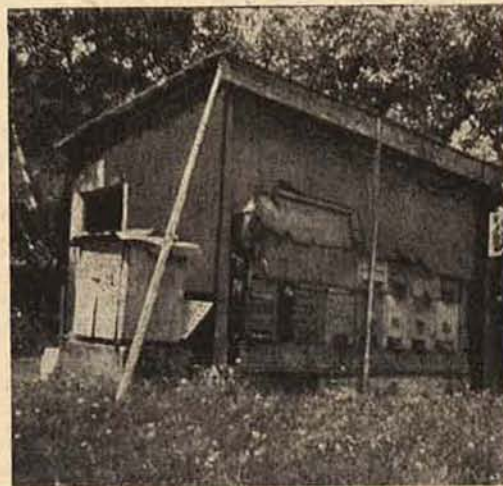
Essence de mirbane is nitrobenzine, dat is benzine, vak-kundig vermengd met salpeterzuur. De vloeistof en de gassen zijn giftig, de oplossing veroorzaakt uitslag op de huid. Het gebruik ervan is in de banketbakkerijen in Duitsland verboden. Het middel van Frow tegen de mijtziekte bevat 50% nitrobenzine, dit geeft reeds te denken.

Zander ziet geen reden om carbolzuur te vervangen. Hij giet een eetlepel carbolzuur op een halve liter water, het mengsel moet goed geschud worden. (Overgenomen uit de Revue française d'Apiculture 1952/6).

In de Jaagkieps van September deelde ik U mede, dat men in Zwitserland aandacht zou schenken aan de biologische bestrijding van de mijtziekte.

Over deze behandeling wordt in Beeworld 1952/7 een bericht uit de „Deutsche Bienenwart” opgenomen, hieruit het volgende:

De mijten worden alleen gevonden op volwassen bijen, niet op raten of in de kasten. De methode is nu om besmette volken naar een afzonderlijke stand op een afstand van meer dan 6 km te brengen. Uit de zieke volken worden dan de ramen met gesloten broed, zonder bijen, aan gezonde volken op de huisstand gegeven. Deze worden dan zeer sterk, terwijl de zieke volken verzwakken, maar nog steeds gesloten broed

Bijenstand in de mooie vallei van de Ours bij Vianden in Luxemburg.

kunnen leveren. Zijn zij tenslotte te zwak, dan moeten de overlevende bijen gedood worden en kunnen de kasten voor gezonde volken gebruikt worden.

Dit jaar was Luxemburg het doel van onze vakantie. Het zou dit maal geen bezoek aan imkers of bijenstanders zijn, maar het toeval heeft het anders gewild. Toen we het erf van ons vakantieverblijf, een oude watermolen in het mooie dal van de Our bij Vianden, betraden, zagen we een man, die bezig was met het besmeren van enige vreemdsoortige bijenkorven met een mengsel van kalk en koemest. U ziet deze korven op bijgaande foto. Zij waren van zeer uiteenlopend model, veelal klein, geen vlieggat (de bijen moesten onder de rand door) en hadden verder in de kop een stok, die tot in de korf doorliep. De korven waren deels van stro, deels van twijgen gevlochten. De bijenstand met achterbehandelings-kasten ziet U op de andere foto.

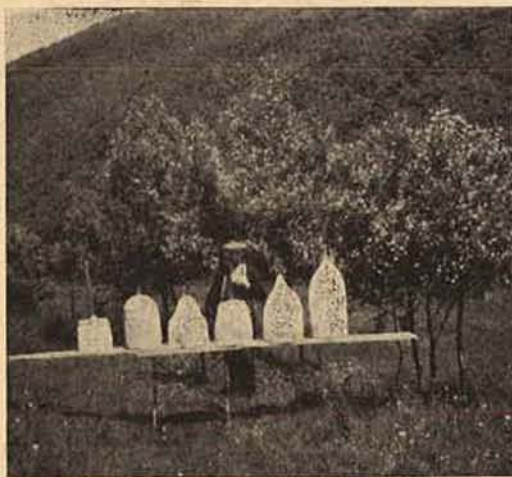
Bij mijn eerste bezoek hieraan liep ik rustig voor de kasten langs, het was zonnig weer, maar ik was spoedig verdwenen, verjaagd door de zeer steeklustige bijen, het was een pijnlijke kennismaking.

De eigenaar vertelde me, dat hij de laatste jaren overgevoelig voor steken was geworden en zijn kasten niet meer zelf kon behandelen, hij wilde daarom weer overgaan op korven. Maar er moest iets aan de kasten gedaan worden, er zat wel honing in.

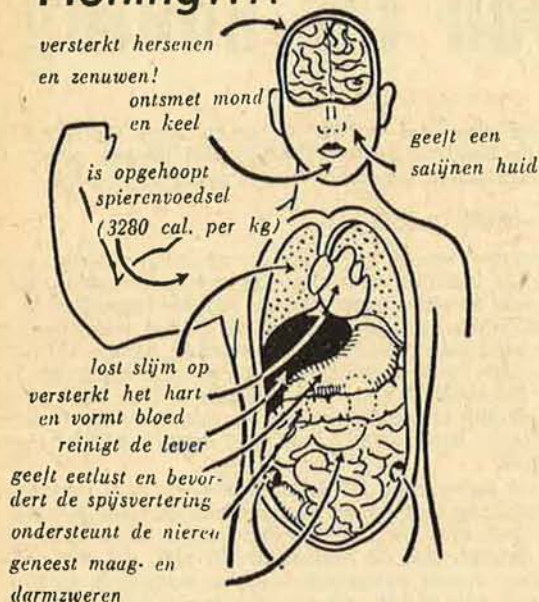
Als collega-imker spring je dan bij. Bedekt met een Amerikaanse legerhelm, waaraan de bijensluis bevestigd was, (een ideale hoofdbedekking!) werd tot de aanval overgegaan. Er zat honing in: uit één kast werd ruim 30 pond geslingerd. Het was half Juni, de dracht was op de wouden tegen de hellingen geweest. De honing smaakte goed en was welkom.

Op een regenachtige dag greep ik uit verveling op onze hotelkamer een oude courant, de „Luxemburger Wort” en mijn oog werd getroffen door een artikel over honing: Honing desinfecteert en reinigt. Het was het zevende vervolg en besloeg bijna twee kolommen. Het was het slotartikel en eindigde als volgt:

Zo hebben we in grote lijnen de zegeningen van de honing voor gezonden en zieken opgesomd, veel hebben we slechts kunnen aantippen. De onderzoekingen worden voortgezet en deze zullen zeker nog meer verrassingen brengen. Maar al zouden we alle geheimen van de honing kennen, dan is de lof van de bijen nog lang niet ten volle vermeld. We hebben nog het was, dat zij uitzweten, het stuifmeel, dat zij verzamelen, het vitaminen-rijke voedsel, dat aan de groeiende koningin geboden wordt, ja zelfs het vergift, dat de natuur haar

Honing....

tot verdediging van haar schatten gaf, dit alles wordt heden voor geneesdoeleinden gebruikt.

Maar ook moeten we denken aan het sappige fruit en de geurige bessen, welke ons niet zouden geworden zonder de vlijt der bijen, daar zij voor 90% voor de bestuiving zorgen. Wij kunnen slechts vermoeden hoeveel dank wij de bijen schuldig zijn.

Wij zullen thans ook beter begrijpen wat die beeldhouwer aan de middeleeuwse dom op zinnenbeeldige wijze met zijn „Bijenengel” heeft willen zeggen:

Wie de lof der bijen zingt, zingt de lof van de Schepper. Volgens mijn gastheer had deze reclame voor honing zeer goede resultaten gehad. Hij en andere imkers hadden hun honing tegen goede prijzen van de hand kunnen doen, zodat er momenteel geen voorraad was.

In de Beeworld 1949/2 gaf Mrs. Dorothy Hodges een inleidend rapport over stuifmeel-ladingen, hieruit het volgende:

De meeste imkers stellen belang in de kleur van het stuifmeel als de bijen de kasten ingaan en zouden de herkomst hiervan gaarne willen weten. De schrijfster, artiste en imkeres, begon in de lente van 1947 de kleuren van het stuifmeel met waterverf vast te leggen, terwijl de bijen op de bloemen bezig waren. Deze kleuren waren in de regel dezelfde als die van de klompjes bij het vliegget.

In twee jaar werden in Surrey (Zuid-Engeland) meer dan 100 bomen, struiken en planten behandeld en wel de voornaamste stuifmeel-leveranciers. In enkele gevallen werd verschil in kleur bij dezelfde plant vastgesteld, o.a. bij een prunus-soort.

Gedurende verscheidene dagen werden 4 maal daags de pollen nagegaan, de kleuren varieerden van donkerbruin tot helder lichtgeel, de donkere werd vroeg in de morgen waargenomen, de lichtere na de middag als nieuwe bloemen zich openen en de bomen met volle kracht werden bevlogen. Ook werden verschillende kleuren in één lading aangetroffen. Het stuifmeel dat met de hand van oudere bloemen was genomen, vertoonde met de microscoop een meer groene en dofte kleur dan het stuifmeel van een bloem, die juist was opengegaan.

Ook op de struikheide werden interessante waarnemingen gedaan: op 10 Augustus waren alle klompjes bijna gelijk van kleur (melk-koffie kleur); de bloemen waren gedeeltelijk open, gedeeltelijk nog in knop. Op 23 Augustus was het stuifmeel grijzer van kleur en op 1 September zeer donker. Zeer interessant was, dat een solitaire bij (Andrena), welke het stuifmeel droog tussen de lange haren van het achterlijf vervoert,

ivoorkleurig stuifmeel van de heide oogstte en de honingbij bruinachtig-grijs.

Reuter (V. S.) schrijft de verandering van kleur toe aan het vocht (honing), waarmee het stuifmeel verwerkt wordt, alsmede aan de drachtopenhoping. In vele gevallen heeft hij gevonden dat er stuifmeel van verschillende kleur op één plant gewonnen werd.

Betts (1923) vond, dat de tamme kastanje bij droog weer geel en bij vochtig weer groenachtig stuifmeel leverde.

Parker (1922) zegt van de Zwarte esdoorn: „Sommige bijen hadden geel en andere groenachtig-geel stuifmeel; toen dit stuifmeel gedroogd was, bleef er slechts één kleur over”.

Reuter (1947) zegt: Zelfs als de honingbij naar verhouding heel weinig honing verbruikt om het stuifmeel in de korfjes te pakken, zal dit aan het stuifmeel de lichte kleur ontnemen. Zo heeft een bij, de bezenbrem vliegend, op het achterlijf diep-gele pollen en in de klompjes oranje stuifmeel. De kleur kan ook veranderen als de honing, die de bijen gewonnen hebben, van een donkere kleur is, b.v. heidehoning.

Het zal moeilijk zijn een kleuren-kaart van stuifmeel te maken, ook zullen twee mensen de kleuren geheel afwijkend omschrijven. Het beste is een bestaande kleuren-dictionnaire te raadplegen, hiervan bestaat er één met 7.000 kleuren.

Van de hand van Mrs. Hodges en uitgegeven door de (Engelse) Bee Research Association, verscheen dit jaar het boek: The pollenloads of the Honeybee (De stuifmeel-ladingen van de honingbij). Dit is een zeer interessant boek. Het bevat, behalve de tekst, 30 bladzijden met tekeningen van stuifmeelkorrels, deze zijn voor een praktisch imker misschien van minder belang; zijn belangstelling zal meer uitgaan naar de bladzijden met de kleuren van het stuifmeel. Van 120 planten worden de kleuren afgebeeld, van de meeste in drie tinten. De tekst geeft hierover uitleg.

Dr. Fraser die mij het boek ter inzage zond, schrijft, dat het een kostbaar boekje is. De drukker kon de kleuren niet afdrukken. Daarom werden vellen papier in de vereiste kleuren gedrukt, hiervan werden 350 stukjes van 14 millimeter in het vierkant in het boek geplakt. Het boek bevat verder o.a. vier mooie platen van bijen met stuifmeel. De prijs in Engeland is 21 shilling, dat is ongeveer 11 gulden.

Voor jaren zag ik één bij met staalblauw stuifmeel, ik kon niet vermoeden van welke plant dit kon zijn, volgens dit boek zou het van de Phacelia kunnen zijn. (Bestellingen op het boek kunnen aan het Bijenhuis worden opgegeven. Red.).

In A.B.J. 1952/7 komt de volgende oproep voor:

STEUNT HET KANKERONDERZOEK.

„Op verzoek van de bekende bijenhouder Charles Mraz uit Middlebury-Vermont, heeft het Sloan-Kettering Instituut besloten te onderzoeken of de bijenteeltproducten (stuifmeel, koninginvoedsel, bijengift, enz.) gebruikt kunnen worden bij de bestrijding van de kanker. Dit betekent een investering van duizenden dollars. Iedere bijenhouder kan helpen met het verstrekken van koninginvoedsel.

Dit kan gemakkelijk verzameld worden. De moerdoppen worden eenvoudig van de raten gesneden, in een doos gedaan en mee naar huis genomen, waar de larven uit de cellen genomen worden en de brei in een luchtdicht gesloten fles in de koelkast wordt bewaard, totdat deze vol is. Opzending moet dan plaats vinden aan het genoemd instituut te New-York.

Laten we ons best doen dit levensdoel te helpen”.

Jékavé.

ONS KERSTNUMMER

zal ruim een week later verschijnen dan gewoonlijk. Voor afdelingsbesturen, die het willen overhandigen aan imkers die nog geen lid zijn, stellen wij gaarne een aantal exemplaren ter beschikking, mits ze vroegtijdig bij ons worden aangevraagd.

Wat zegt de Jury van Uw honing?

Onze Honingtentoonstelling was niet maar zo een gelegenheid om eens een prijs te winnen. Daarvoor zou het Hoofdbestuur zeker niet de kosten hebben gemaakt die aan een tentoonstelling nu eenmaal verbonden zijn. We hebben er reeds meer op gewezen, dat het een gelegenheid was om iets te leren. En, dank zij het enorme werk van de jury, beschikken we zelfs over cijfers, waaruit we lering kunnen trekken en waarmee zowel het Hoofdbestuur en de afdelingsbesturen als de inzenders en ... de niet-inzenders hun voordeel kunnen doen.

We buiten die gelegenheid gaarne uit, want we krijgen die niet gemakkelijk weer. Als namelijk het aantal inzendingen op de volgende tentoonstelling groter wordt, wordt het voor de jury onmogelijk om potje voor potje te keuren. Ze zal dan wel genoodzaakt zijn de inzendingen, die reeds bij oppervlakkige beschouwing blijken toch niet voor een bekroning in aanmerking te komen, uit te sluiten van verdere beoordeling.

Hier volgen dan de leerzame cijfers van **klasse 1: vloeibare voorjaarshoning**.

	1	2	3	4	5	totaal
10	30	22	18	15		95
10	30	25	17	12		94
8	22	25	12	9		76
8	30	22	18	15		93
10	30	23	18	15		96
10	30	25	5	12		82
10	30	25	16	15		96
7	30	23	15	12		87
8	30	25	3	15		81
10	30	25	17	15		97
7	30	19	15	12		83
7	30	23	3	5		68
10	25	22	15	2		74
7	27	17	19	15		85
10	30	25	16	13		94
10	30	25	10	13		88
10	20	19	11	12		72
9	22	19	11	12		73
8	25	21	15	12		81
9	28	23	10	10		80
totaal	178	559	453	264	241	1695
gemiddeld	8,9	27,95	22,65	13,2	12,05	84,75
in procenten	89	93,17	90,6	66	80,33	84,75

Kleur (kolom 1)

De honing werd allereerst gekeurd op kleur. Honing, die aan de hoogste eisen op dit punt voldeed, kreeg 10 punten. En het stemt tot grote tevredenheid dat precies de helft van de inzendingen die 10 haalde. Het laagste cijfers was een 7. Te sterke verhitting had in sommige gevallen de kleur nadelig beïnvloed. Wellicht zullen we wegen vinden om het reglement op dit punt te herzien. Gemiddeld hadden de inzenders bijna 9 punten en dat is een heel goed resultaat.

Rijpheid (kolom 2)

Met de rijpheid van de ingezonden honing was het nog beter gesteld. Er werden hoogstens 30 punten toegekend voor rijpheid en 13 van de 20 inzendingen lieten op dit punt niets te wensen over. Het laagste puntental was 22 en gemiddeld haalden de inzenders bijna 28 punten. We mogen dus aannemen, dat het publiek over het algemeen rijpe honing koopt.

Geur en smaak (kolom 3)

Ook geur en smaak van de honing waren zeer goed,

hoewel slechts 8 van de 20 inzendingen in deze klasse aan de hoogste eisen voldeden. Het laagste cijfers was 17, gemiddeld kwamen we op ruim 22½ punt.

Zuiverheid (kolom 4)

Hieronder wordt verstaan de afwezigheid van luchtblaasjes, schuim, kristallen en vreemde stoffen. **En dit was het zwakke punt van de meeste inzendingen.** Het maximum aantal punten was 20 en het werd door niemand gehaald! Slechts één inzending haalde 19 punten. Er waren twee inzendingen die slechts 3 punten haalden. Gemiddeld kon voor zuiverheid aan de inzendingen slechts 13,2 punt worden toegekend. Aan de zuiverheid moet dus volgend jaar véél meer aandacht worden besteed.

Als we bedenken, dat de inzenders op hun tentoonstellingshoning extra hun best hebben gedaan, krijgen we toch wel even een zeer onbevredigd gevoel als we er aan denken hoe de honing er uit ziet, die het publiek te koop wordt aangeboden. Onze honing is in het algemeen wat smaak, aroma en bouquet betreft beter dan het buitenlandse product. Laten wij zorgen dat hij ook voor wat de zuiverheid betreft daarmee kan wedijveren. De tentoonstelling heeft ons wel heel duidelijk geleerd, dat wij bij het slingeren van de honing een dubbele zeef moeten gebruiken om de grotere ongerechtigheden, wasdekseltjes enz., uit te zeven. Deze zouden anders het kaasdoek verstoppert. Na de dubbele zeef de honing zo nodig iets verwarmen en nogmaals zeven door enkel of dubbel kaasdoek.

Gewicht, netheid (kolom 5)

Hierover is in het verslag van de tentoonstelling reeds een en ander gezegd. In totaal konden 15 punten worden gehaald voor gewicht, netheid van etiket en flacon en algehele aantrekkelijkheid. Slecht 7 van de 20 inzendingen waren op dit punt onberispelijk, gemiddeld kwamen we op 12 punten en als we dit omrekenen in de cijfers, die we op school kregen, hebben we het dus doorreengenoemen tot een 8 gebracht. Dat is nog niet zo kwaad, doch we moeten bedenken, dat het geen reken-sommen zijn, die we ter beoordeling inzenden, doch een voedings-, genees- en genotmiddel. En als we dan zien dat één inzender slechts 2 punten behaalde, wordt het ons wel duidelijk, dat het grote publiek wel eens Nederlandse honing aangeboden krijgt, waaraan nog al het een en ander hapert!

Nu moeten we ook weer niet al te pessimistisch zijn. Menigeen heeft pas ingeschreven voor de tentoonstelling, toen het eigenlijk al te laat was om er nog uit te halen wat er in zat. Volgend jaar echter geldt dat excuus niet meer. Dan zal menigeen, die nu niet ingezonden heeft omdat hij de kat eens uit de boom wilde zien, tot de ontdekking komen dat hij het nóg beter kan dan de meeste inzenders van „Breda”.

OUDE JAARGANGEN GEVRAAGD.

De bibliotheek van onze Engelse zusterorganisatie wil ook gaarne haar jaargangen van vroeger verschenen bijlagen, zoals de Practische Imker, de Imker e.d. completeren. Wie voor dit doel nummers wil afstaan wordt beleefd verzocht deze te zenden aan: **Dr. Eva Crane, 55 Newlandpark, Hull, Yorks.**

VERKIEZING HOOFDBESTUUR.

De heren **J. H. van Dijk, H. J. Lohuis, A. van Rooijen** en **A. Vink** zijn bij enkele candidaatstelling verkozen als leden van het Hoofdbestuur.

UITSLAG *Fotowedstrijd*

De lezers hebben de volgende prijzen toegekend:

- 1e prijs: foto no. 14, ingezonden door de heer A. R. M. van Rooijen, Molenstraat 19, Ede.
- 2e prijs: foto no. 11, ingezonden door de heer G. Blaak, Bikbergerweg 27, Huizen (N.-H.).
- 3e prijs: foto no. 1, ingezonden door de heer F. C. J. Koker, „Teylingerhof“, Warmond.

De lezers, die hun stem uitbrachten op de foto's, die de meeste stemmen verwierven, kregen de volgende prijzen:

- 1e prijs: de heer P. Popkema, 50, Jubbega (Fr.).
- 2e prijs: de heer J. van der Top, Acacialaan 11, Ede.
- 3e prijs: de heer F. Kleinjan, Kwakkenbergweg 320, Nijmegen.

Alle inzenders van foto's en alle lezers die hun stem uitbrachten onze hartelijke dank. Onze gelukwensen voor de prijswinnaars en een woord van hulde en dank aan de jury, die bestond uit de heren J. Braakenburg te Nijmegen (ontwerper van de prijsvraag), H. G. Maagendans te Arnhem en B. A. van der Sande te Nijmegen.

KORTE BERICHTEN

DIPLOMA BIJENTEELTONDERWIJZER.

Op 12 September slaagden te Wageningen voor het examen bijenteelt, de volgende onderwijzers:

A. van Iersel, Molenbochtstraat 33, Tilburg, en A. v. d. Wijdevan (Br. Orontius), Hoofdstraat 244, Kaatsheuvel;
en de tuinbouwvakonderwijzers:
M. Erkelens, H 136, Helenaveen en
D. v. Willegen, D 22, Wouw.
Onze hartelijke gelukwensen!

BENOEMINGEN.

Ir. A. W. v. d. Plassche is benoemd tot Directeur-Generaal van de Landbouw.
Ir. F. W. Honig, Inspecteur van het Tuinbouwonderwijs, is benoemd tot Directeur van de Tuinbouw als opvolger van Ir. A. W. v. d. Plassche.
Wij bieden beide heren gaarne onze gelukwensen aan.

ONZE VERENIGING 55 JAAR OUD.

Op 29 October 1897 werd onze Vereniging opgericht. Op 29 October j.l. heeft zij dus 55 jaar bestaan.

GRATIS FILMS.

Een onzer buitenlandse vrienden stelt voor het eerste kwartaal 1953 een film over koninginneteeft en een over de bijenteelt in Noord-Afrika (beide stomme 16 mm films) te onzer beschikking, kosten zijn er niet aan verbonden, voorwaarde is dat bij de vertoning een collecte wordt gehouden ten bate van de armen in de woonplaats van onze vriend en dat de opbrengst daarvan aan ons wordt afgedragen. Afdelingen die deze films voor een vertoning willen lenen, worden verzocht zich met het Bijenhuis te Wageningen in verbinding te stellen, zo mogelijk onder opgaaf van de datum waarop men de films wenst te vertonen.

BIJENTEELT EN BIJENVOEDING.

Wij verzuimden bij dit artikel, dat wij met toestemming van de schrijver in ons vorig nummer overnamen, te vermelden, dat het oorspronkelijk verscheen in T. N. O. Nieuws, orgaan van de organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek, Nr. 76, Jaargang 7, Aflevering 8, Augustus 1952.

BOEKBESPREKING

Dr. G. van Beusekom: De Wonderen der leven-
de Natuur. Uitgeverij Born N.V., Assen, 1952.
222 blz., geïllustreerd. Gebonden f 7,90.

Imkers zijn natuurvrienden en op de boekenplank van de imker treffen we meestal niet alléén bijenboeken aan. Veelal staat er wel een flora bij en een groot werk over het leven der planten, een boek over de tuin van de liefhebber. En dan vinden we er vaak de meer algemene, populair-wetenschappelijke boeken over planten en dieren, waarvan er thans weer een bijzonder goed exemplaar voor ons ligt: „De wonderen der leven-
de natuur“ van Dr. van Beusekom, dat zoeven als no. 1 in de serie „De Phoenix Bibliotheek, een bibliotheek van mens en wereld“, bij Born verschenen is.

Dit boek geeft ons op eenvoudige en onderhoudende wijze een dieper inzicht in de wonderen van de natuur en de geheimen van het leven. Het is rijk geïllustreerd met foto's en tekeningen. In 46 hoofdstukken leidt de schrijver ons in in bijzonderheden over het vogelleven, de vogeltrek, hij vertelt over de poten van bij en vlieg, over het leven van rupsendoders en bijenwolven en nog veel meer.

Met de schrijver geloven we, dat de verwondering om alles wat om ons heen leeft en groeit, tot nooit meer verflauwende belangstelling en uiteindelijk tot diepe bewondering voert. Zo gaat het ons als we ons verdiepen in het leven van onze bijen en juist door de bijen komen we in aanraking met het leven van andere dieren en van planten en op dat terrein is de schrijver van dit mooi uitgegeven werk ons een prettige gids.
G.

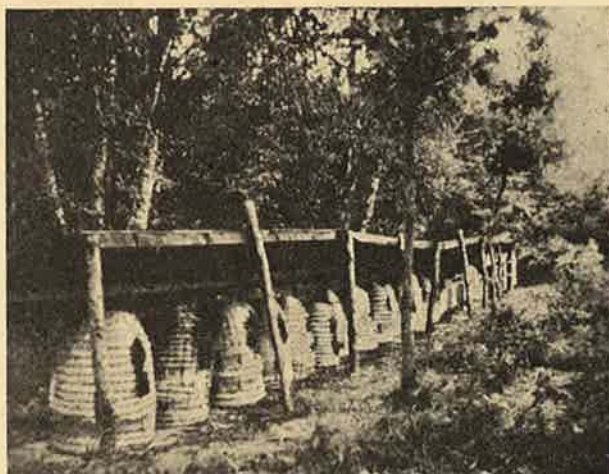
Gasch-Köchert: Die besten Bienennährpflanzen.

Verlag der Leipziger Bienenzeitung, 1952. 2e druk, geïllustreerd, 54 blz. DM. 4,20.

Een zeer handig boekje voor de imker, die iets meer van de bijenweide wil weten en die ook in zijn eigen tuin bijenplanten wil kweken. Er zijn o.a. hoofdstukken gewijd aan de bollentuin, eenjarige planten, vaste planten, de rotstuin, honinggevendende bomen en struiken, landbouwgewassen, geneeskruiden en keukenkruiden. Natuurlijk zijn ook de wilde bijenplanten niet vergeten. Het boekje bevat een zeer overzichtelijke zaai- en bloeikalender van bijenplanten, 16 gekleurde en 28 andere afbeeldingen.

Voor wie Duits kan lezen warm aanbevolen.

G.

De heer H. J. Schuurman te Ootmarsum gebruikt deze verplaatsbare en zeer goedkope bijenstal: ramen van 3 à 4 x 1 m, daarover gaas en dan asfaltpapier, dat met dunne tengels wordt bevestigd. Deze stukken geplaatst op houten paaltjes. Onderhoud f1,— per jaar, nl. 3 l. teer en 1 l. carbolineum. De stal is geplaatst tegen een bosrand, zodat de wind er geen vat op heeft. En de oogst is beter dan zonder bedekking.

Zelf een waspers make

In het A. f. B. van 1948 beschrijft Prof. L. Armbruster een waspers, waarbij de was onder water wordt verhit. Daar Prof. A. een erkende autoriteit is op het gebied van de waswinning en reeds vele publicaties op dit gebied van zijn hand verschenen, heb ik deze waspers volgens zijn aanwijzingen nagemaakt.

Het resultaat ziet U in foto 1 (onder) klaar voor het gebruik en in foto 2 (rechts) in onderdelen.

Ik weet dat vele imkers tegenwoordig hun was ter bewerking opzenden en slechts enkelen zelf hun was smelten — hoewel het met deze smelter een genoegen is — maar ik weet ook dat het steeds groter wordend aantal van de imkers met slechts enkele volken, het niet lonend of te duur aan porto vindt om hun geringe hoeveelheid raat op te zenden en ook deze was kunnen wij niet missen. De beschreven wassmelter is ook bij uitstek geschikt om als verenigings- of afdelingswassmelter te worden gebruikt, daar de constructie onverwoestbaar is en praktisch geen onderhoud eist. Prof. A. begint met te zeggen, dat hem reeds sinds tientallen jaren op grond van proefnemingen bekend is, dat men voor het persen van was warmte, druk en tijd nodig heeft. Daar geen der in de handel zijnde persen aan de door Prof. A. gestelde eisen voldeed en de fabrikanten niet bereid waren hun persen overeenkomstig zijn inzichten te wijzigen, construeerde hij zelf een pers, volgens het systeem, persen onder (heet) water, zonder aftapkraan, daar deze de constructie verzwakt en aanleiding tot narigheid geeft. Het was daarbij van belang, dat de zeef, waarin het persgoed komt, zo dicht mogelijk boven het vuur komt, dat deze zeef een sterke bodem heeft, daar dit tevens de persbodem moet

zijn en deze eveneens direct boven het vuur komt te liggen.

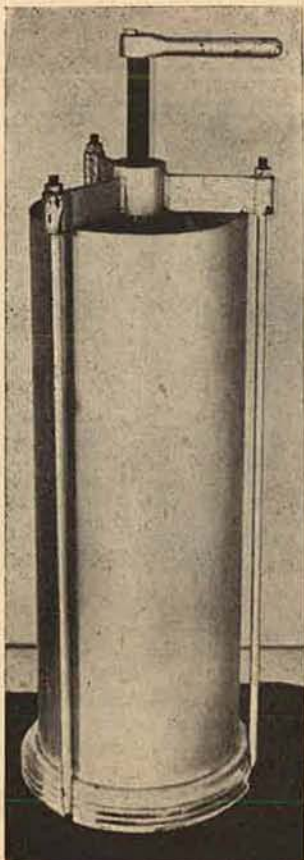
Deze zeef — tevens persbodem — heeft dan ook aan de onderzijde 3 mm diepe groeven, welke haaks op elkaar staan en in de snijpunten van deze groeven zijn gaatjes geboord met een doorsnede van 3 mm (No. 6 op foto 2).

Daar de stoomontwikkeling in het midden altijd het hevigst is, dringt deze stoom door de groeven en de gaatjes in de persmassa, waardoor de was, die ook uit zich zelf in vloeibare toestand al naar boven wil, snel wordt uitgedreven en waardoor — en dit is zeer belangrijk — de poriën en kanaaltjes in de persmassa, ondanks de sterke druk, welke er op wordt uitgeoefend, tot het

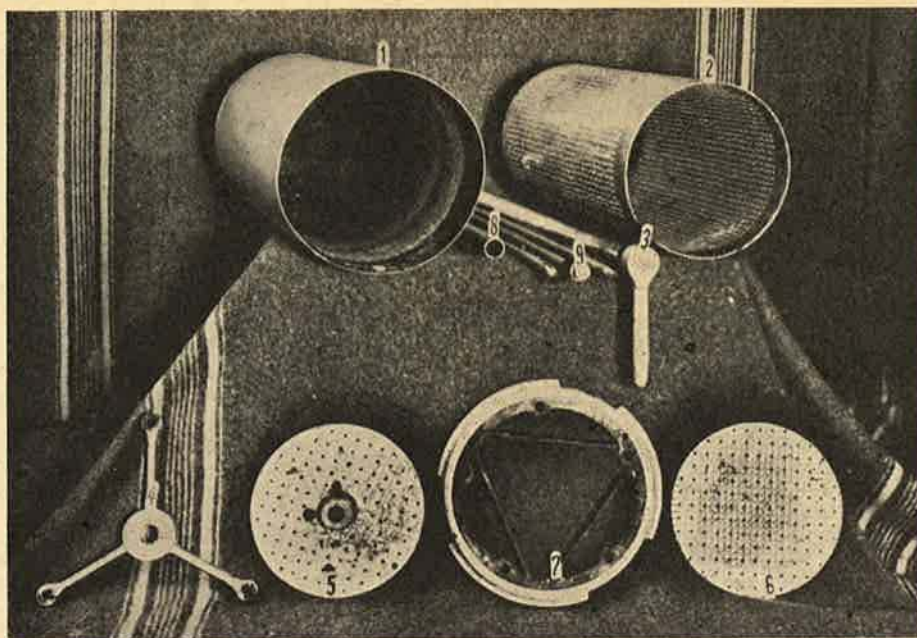
einde toe open blijven. Om dezelfde reden moet men de pers belangrijk meer hoog dan breed maken, wat tevens het voordeel heeft, dat het water aan de bovenzijde niet aan de kook komt, waardoor de opstijgende stoom- en dampbellen in de bovenste waterlaag weer condenseren en men bij het werken met deze pers absoluut geen stoom krijgt. Mij is dit ook in de praktijk gebleken en ik heb zonder bezwaar deze pers gebruikt op een kachel in de huiskamer, zij het dan ook met enig protest van de zijde van mijn vrouw en niet dan na de kachel te hebben gestut.

Prof. A. geeft aan dat voor de metalen voet met succes een oude remtrommel van een auto kan worden gebruikt, wat door mij is nagevolgd (foto 2 no. 7). Alle maten zijn daardoor afhankelijk van de doorsnede van deze remtrommel. Bij de afgebeelde waspers is de doorsnede van de remtrommel ruim 30 cm. In deze remtrommel zijn ter versterking nog 3 ijzeren staven in driehoekvorm gelast en aan de onderzijde zijn 3 halfronde gaten gevijld, waarin de einden van drie verbindings- tevens trekstangen vallen (foto 2 no. 9). Dit gedeelte moet zeer sterk zijn daar de gehele druk — en deze is niet gering — door de persschroef wordt uitgeoefend op de persbodem, die in het persvat op de remtrommel ligt en de tegendruk via de trekstangen wordt overgebracht naar de aangrijpingspunten van deze aan de buitenzijde van deze remtrommel. Het persvat zelf (1) van de afgebeelde pers, 80 cm hoog met een diameter van 30 cm, kan worden vervaardigd van zeer licht metaal — een dikte van 0.6 mm is voldoende — daar dit alleen dienst doet als waterreservoir. Op de bodem van dit persvat ligt de reeds beschreven persbodem, bij de afgebeelde pers 3 cm dik met groeven aan de onderzijde van 3 mm. Deze bodem draagt dus voornamelijk op de in de als voetstuk dienstdoende remmantel gelaste ijzeren staven in driehoeksvorm. Men denke er wel om, dat men, wanneer deze bodem niet voldoende is gesteund, bij het aandraaien van de pers, de bodem uit het persvat drukt. De persbodem wordt omsloten door de doorboorde zeefmantel (2), waarvan de diameter enkele cm kleiner is dan van het persvat, teneinde de uitgeperste was ruimschoots gelegenheid te geven naar boven te komen.

Om deze zeefmantel te vervaardigen (de afgebeelde is 60 cm hoog) neme men een sterke ijzeren plaat van de vereiste afmeting en minstens 3 mm dik. Op deze plaat worden haaks op elkaar lijnen getrokken met b.v. een afstand van 1 cm, waarna op de snijpunten van deze lijnen met een 3 mm boor gaatjes worden geboord. In het afgebeelde model waren het er ongeveer 4000. Daarna wordt de plaat rond gezet en gelast. Het verdient aanbeveling er aan de onderzijde nog een aantal halfronde openingen in te vijlen, of er een paar korte pootjes aan te lassen, die niet hoger mogen zijn dan de persbodem dik is, voor de betere circulatie van stoom en water en een vlotte afvoer van de uitgeperste was. In deze zeefmantel komt dus de te persen massa, van boven aangedrukt door een

In ons vorig nummer gaven wij een beschrijving met tekeningen van de „Ideaal-combinatie” van de heer Jansen, waaraan menig houtknutselaar de komende winter prettige uren zal besteden; thans geeft de voorzitter onze afdeling Arnhem een beschrijving met foto's van een zelf te maken waspers, zodat ook de metaalknutselaars onder onze leden aan de slag kunnen.

sterke doorboorde persplaat (5). Op deze persplaat zit een mof en in deze mof valt het uiteinde van de draadspil. In dit uiteinde is een groef gefraisd. In de mof op de persplaat zijn 2 gaten geboord, voorzien van schroefdraad, en wel zodanig dat het einde van de schroef, waarvan een deel van de draad aan de onderzijde is weggenomen, valt in de uitfrasing van de draadspil, waardoor de spil draaibaar aan de persbodem is verbonden. Voor de draadspil kan elke willekeurige spil worden gebruikt, mits deze voldoende lang is en men een daarbij passende moer heeft. De bevestiging is natuurlijk op verschillende wijzen mogelijk. Bij de afgebeelde pers zijn aan de moer drie stukken plat ijzer gelast, met een oog voor het doorlaten van de trekstangen (4).

Verder behoort tot de pers nog een holpijp, die op de kruk van de spil kan worden geschoven om met meer kracht te kunnen draaien en een haakje, waarmee de pers bij het draaien aan een der trekstangen wordt tegengehouden, bij het aandraaien van boven en bij het losdraaien van onderen. Hiervoor kan men een gewoon kachelhaakje gebruiken.

De bediening is verder zeer eenvoudig. De te persen was is tevoren in kleine stukken in regenwater geweekt. Het persvat wordt op het voetstuk gezet. De persbodem erin gelegd. De zeefmantel in het persvat en om de persbodem geplaatst en het vullen kan beginnen.

Het is mij aanbevelenswaardig gebleken een perszak van gewone jute te gebruiken. Deze wordt gevuld en in de zeefmantel geplaatst. Persplaat met spil er op. Trekstangen aanbrengen en met de aan de bovenzijde aangebrachte moeren luchtigjes aantrekken. Zoveel regenwater in het persvat gieten dat het geheel flink onder staat en het vuur, hetzij kolenvuur, gasvlam of vergasser, onder het geheel aansteken. Zodra het water aan de onderzijde begint te razen, begint men te persen en draait de schroef zover aan als mogelijk is. U zult dan ervaren dat het razen van het water heftiger wordt. Met korte tussenpozen wordt de schroef aangedraaid en het heeft meer effect dit met tussenpozen

van b.v. 5 minuten een klein stukje te doen, dan geruime tijd te wachten en de pers dan een paar slagen tegelijk te geven.

Met een zeer laagbrandend vuur, c.q. kleine gasvlam kan de pers op de juiste temperatuur worden gehouden. Het is nl. helemaal niet gewenst dat de hele massa aan de kook komt, integendeel, als het water onder in de pers, dus boven de bodem raast, d.w.z. dat daar een temperatuur van 100° C. is bereikt, waarbij stoomvorming optreedt, is dit juist voldoende. Op deze wijze kan men het persen enkele uren voortzetten en tenslotte neemt men de holpijp ter hand om de laatste restjes was uit te persen. U zult ontdekken, dat u, als u meent dat verder persen onmogelijk is, na een kwartier toch de spil nog een kwartslag kunt aandraaien.

Is het persen gedaan, dan kunt u bij een kleine pers deze omkiepen en in een emmer laten leeglopen, bij een grote pers als de afgebeelde geef ik er de voorkeur aan de was met een grote lepel af te scheppen.

Als behoorlijk geperst is valt de inhoud van de perszak na het openen als los zand uit elkaar. Wanneer men dan de perszak, als deze nog heet is, flink tegen elkaar wrijft, ziet deze er weer als nieuw uit. Het rendement van de pers hangt natuurlijk voor het grootste gedeelte af van het persgoed, m.a.w. het maakt groot verschil of zeer oude zwarte, dan wel betrekkelijk jonge raat wordt geperst. Een vulling van 6 kg voor een groot gedeelte zeer oude raat, gaf een wasopbrengst van bijna 4 kg. Na enkele proefnemingen bleek, dat tengevolge van het feit dat persbodem, zeefmantel en persplaat, van ijzer waren, de was bij zeer lang voortgezet persen te bruin werd. Nadat deze onderdelen waren gegalvaniseerd bleek het euvel verdwenen. Ik heb het altijd aardig gevonden mijn eigen was te persen en heb verschillende methoden van zak met de steen, de Esf-ratensmelter en andere eenvoudige methoden af, tot het waskanon e.a. toe geprobeerd, doch er is geen apparaat dat bij een dergelijke eenvoudige en ijzersterke constructie een zo hoge opbrengst geeft.

Arnhem.

H. G. MAAGENDANS.

INGEZONDEN STUKKEN

DE NOODTOESTAND ONZER BIJENTEELT.

Mijnheer de Redacteur,
Met belangstelling las ik het rapport van de Honingcommissie, voorkomende in 't Groentje van April '52, vervolgens het verslag der Hoofdbestuursvergadering en dat der Algemene Vergadering '52, zomede de ingezonden stukken, voorkomende in diverse Groentjes '52 en betrekking hebbend op bovenstaand onderwerp.

Sterk verhoogde exploitatiekosten in de vorm van een aanzienlijke prijsstijging der imkersbenodigdheden, der vrachtkosten, waar het betreft het reizen met bijen, en vóór alles: de te dure bijensuiker plus een moordende concurrentie der buitenlandse honing, wat alles een lonende afzet onzer inlandse honing onmogelijk maakt en het ledental onzer Vereniging sterk doet slinken — tot deze conclusie komt ook de Honingcommissie. Anderen, zoals o.a. de schrijver van het artikel: „Hoe maken we de bijenteelt weer gezond?“, een amateur tevens „korttenig realist“, houden er uiteraard een andere mening op na — een zienswijze die de onze niet is, alle energie tracht om zeep te brengen of te muilkorven, en die we, als niet terzake dienende, gevoeglijk kunnen passeren. Immers, honing- en bijensuikerprijzen interesseren de amateur niet. Evenmin als het voor een Afd. van liefhebberij-bijenhouders zin heeft (zie verslag A. V.) een A. V. te bezoeken. „Er wordt daar immers uitsluitend gesproken over dingen, die de amateur in het geheel niet interesseren“. Ons echter interesseren die zaken wel terdege!!

De schrijver van het artikel vergist zich schromelijk indien hij van mening is, dat slechts die imkers uitvallen die de bijenteelt als winstobject beoefenen en dat na een of meer jaren van teleurstelling. In mijn meer dan 40-jarige imkersloopbaan ben ik tot een héél andere conclusie gekomen. Imker, men is het, voert imkersbloed in z'n aderen, of men is het niet — imker worden kan men nooit! En een imker is taai.

Schermen met begrippen als „immoreel“, of, op een andere plaats, waar iemand de handelaren in buitenlandse honing tracht verdacht te maken (zie verslag A. V.) — dergelijk onsmakelijk gedoe kan gevoeglijk achterwege blijven. Zaak is het, dat de imkers thans hun mouwen eens opstropen, de werkelijkheid niet onder maar IN de ogen durven zien, de bakens verzetten, wil onze bijenteelt niet ten gronde gaan!!

„De bijensuikerprijs is te hoog“, oordeelt de Honingcommissie en vele imkers met haar. En wat doen de imkers? Met „ja“ en „amen“ knikken komt men geen stap verder uit het moeras! Thans dient er handelend te worden opgetreden over de hele linie! Alle Verenigingsafdelingen dienen thans te weten wat hun te doen staat! Laat elke imker in zijn eigen afdeling NU die activiteit ontwikkelen om tot verlaging der suikerprijs te geraken! Afdelingsbesturen: kent uw taak! Wat is er tegen, indien aan een imker met meer dan tien wintervolken, voor elk volk boven de tien stuks, een reductie op de suikerprijs wordt verleend van 70% of meer?! Daar zijn heus geen duizenden guldens uit 's Lands kas mee gemoeid! U laat elke Verenigingsafdeling, óók die der andere Imkersbonden, in de eerste de beste ledenvergadering hunner afdeling een besluit nemen op een wijze zoals hier voorgesteld, en dat besluit onverwijld ter kennis brengen van hun Hoofdbestuur, met verzoek, het in handen te stellen van de Bedrijfsraad, en laat de Bedrijfsraad NOGMAALS op audiëntie gaan bij de Minister, ten einde voor imkerend Nederland tot de zo noodzakelijke verlaging der suikerprijs te geraken. Laten óók de amateurs dat voorstel steunen. 't Kost hun persoonlijk geen cent. Laten ze NU eens tonen hoe het met hun sportiviteit gesteld is!

„De buitenlandse honing werkt moordend!“, hoort men luidkeels verkondigen. „Het Hoofdbestuur weet“, zo lees ik in het Groentje van April 1952 en óók ondergetekende weet van zéér nabij, „dat andere Verenigingen het roer hebben omgegooid en dat ze straks wellicht een hoger prijs voor de honing betalen dan Wageningen“. Een vereniging deed dat 't vorig jaar reeds. Zeker, die andere verenigingen, waaronder de Zuidelijke Bond met z'n centrale te Boxtel, handelen reeds in buitenlandse honing. En het gaat best — uitstekend. De imkers-leveranciers, aangesloten bij die bonden, trekken er reeds profijt van. „Ne vól bettere prijs!“ hoort men hun verkondigen. „Sloet oe toch bie oonzn Boond an inplaats van bie Wageningn te bliewn... Te bint jao gek! Wageningen? Meest almaol van dee keerls met

köttelvangers an — amateurs...“ („köttelvanger“ Twentse benaming voor plus fours). Wat die betere prijs al niet te doen maakt! Ja, en een tikje overdrijving. Ik voor mij mag dat wel. Er komt eindelijk leven in de brouwerij! Gelukkig, ons H. B., wetend, het is paraat! Afd. Handel dient als zemerij eveneens te gaan handelen in buitenlandse honing — deze honing te gaan importeren en exporteren al of niet vermengd met inlandse. Wat dat betreft heeft deze afd. uitstekende „leermeesters“ in een meer dan een vooruitstrevende Nederlandse firma op dat gebied. (Misschien komen ook wij mettertijd aan het couponnetjes knippen als ONZE zemerij echt „loopt“).

ONZE BESTE RECLAME VOOR EIGEN ZAAK IS: EEN POT HONING ONDER IEDERS BEREIK TE BRENGEN MET BEHULP DER BUITENLANDSE HONING!

En dat kan! In 1950 (zie verslag H. B.-vergadering Groentje April '52) is door enkele honingimporteurs een winst gemaakt van rond 1½ miljoen gulden op de in Nederland gebleven en daar verkochte buitenlandse honing! Een winst, ten koste van imkerend Nederland behaald. Indien onze vereniging een deel van de winsten AAN DE IMKERS ten goede laat komen door zich ook te gaan bemoeien met de import en export, op een wijze zoals de handelaar in buitenlandse honing dat doet, zijn en consument en imker beide daarmee gebaat. Immers, door menging van inlandse honing met buitenlandse, alsook door verkoop in het binnenland van pure buitenlandse honing, zomede door export, gemengd of ongemengd, kan de prijs onzer inlandse honing naar omhoog worden gedrukt in de vorm van een hogere uitkering aan de imkers, die hun eigen gewonnen honing aan de centrale leveren. Op deze wijze komen de imkers die hun honing niet kunnen bewerken en afzetten, aangelokt door een betere prijs, automatisch terecht, dáár waar ze moeten zijn: bij hun centrale te Wageningen.

1. REDUCTIE OP DE BIJENSUIKERPRIJS OP EEN WIJZE ZOALS HIER VOORGESTELD;

2. AFZET INLANDSE HONING VIA EIGEN HONING-CENTRALE;

3. IMPORTEREN-EXPORTEREN VAN BUITENLANDSE HONING door onze Vereniging in 't belang harer leden op een wijze zoals hier beschreven, die weg MOETEN we uit, wil de Nederlandse imker zich kunnen aanpassen, het hoofd kunnen bieden aan de economische omstandigheden van onze tijd. Verder dienen de gezamenlijke Nederlandse imkersbonden een inkoopcombinatie te vormen in 't belang hunner leden óók daar, waar het imkersbenodigdheden betreft. Met dank voor de plaatsing,

BERN. EEKMAN

Borne.

Geachte Heer Redacteur,

Nu de heidehoning-oogst al weer enige weken achter de rug is, moet mij het volgende van 't hart:

Evenals in vorige jaren zag men ook in '52 weer, dat, toen de heide begon te bloeien, veel bijenhouders van buiten onze provincie met hun bijen op Drente los trokken. Men schijnt nog altijd te menen dat Drente het land van hei en struiken is. Daar is het te halen voor de bijen!! Hoe vergist men zich! Wel is in Drente nog een enkel tamelijk uitgestrekt heideveld, maar meest treft men kleine strookjes heide aan, waar men bij wijze van spreken met een goede aanloop over heen springt. Toch menen veel imkers uit Groningen, Overijssel en Gelderland in Drente te moeten zijn. Ik heb mij zelfs laten vertellen dat een beroepsimker uit Overijssel hier in deze omgeving het enige heideveld voor jaren heeft gehuurd voor z'n kasten, zodat eigen imkers hier geen boodschap meer hebben. Ook bracht een imker uit het Oosten van Gelderland z'n bijen naar hier. Was de goede man dichter bij huis gebleven en had hij zijn bijen naar Ede gebracht, misschien had hij nog honing gehad. Nu evenwel stonden de bijen half Augustus reeds op de heide te verhongeren. Niet alleen heeft ongedierte de heidestruiken grotendeels vernield, maar ook was het wêer gemiddeld in het Noorden voor de bijen aanmerkelijk ongunstiger dan in het midden en Zuiden des lands. Het viel mij tenminste dikwijls op, dat, wanneer ik 's morgens om 7 uur voor de radio de

weerberichten afliuisterde, verwacht werd dat in het Noorden de temp. 3 tot 5 gr. lager zal zijn dan in het overige deel van ons land. In Augustus wisselden stormachtige Noord- en Westwinden met herfstachtige regenvlagen elkander af. De tijd zal niet ver meer zijn dat de imkerij in Drente van geen betekenis is. Bovendien viert de ontginningswoede hier hoogtij en misschien beleven wij het nog dat, wanneer men in Drente heide wil zien, men bij de bloemist moet komen. Bouwgrond is nuttiger dan heideveld, maar toch, wanneer verschillende instanties, die het te zeggen hebben, op de imkers even „verliefd” waren als op de boeren, zou het er voor onze bijenhouders gunstiger uit zien. Men weet wel te vertellen dat de bijen voor de fruitteelt, koolzaad enz. van zeer groot nut zijn, maar tot dank gaat men speciaal op de koolzaadvelden de bijen vergiftigen en men moet dan nog geld toe betalen. Nu de heide verdwijnt moeten er andere honinggevendende gewassen komen. Zou b.v. geen actie gevoerd kunnen worden bij gemeentebesturen, om, wanneer langs straten en in parken lindebomen geplant moeten worden, alleen die soort linde wordt genomen die honing geeft? Met enige goede wil kan er veel gedaan worden voor de imkers, zonder dat het geld kost.¹⁾ En dan nog een laatste woord aan de imkers buiten Drente: Wanneer in '53 de heidebloei weer nadert, och strijkt dan uw hand eens over het hart. Houdt uw bijen in eigen provincie, kaap het beetje honing dat hier nog is, niet voor onze neus weg, laat het ons houden. Onze bijtjes zijn best in staat de kleine lapjes heide in Drente alleen af te „grazen”; daarvoor is de hulp van uw honderden kasten absoluut overbodig. Nw. Amsterdam. J. LUDWIG.

¹⁾ Het Hoofdbestuur heeft de Gemeentebesturen hierop gewezen. Het Bijenhuis stelt voor afdelingsbesturen gratis een circulaire beschikbaar, die door de afdelingsbesturen bij een onderhoud kan worden overhandigd. Deze circulaire bevat een lijst van drachtplanten. Red.

ERE WIE ERE TOEKOMT.

Mijnheer de Redacteur,

Door onderstaand ingezonden stuk op te nemen zult u naar mijn mening alle imkers van Nederland een dienst bewijzen, ondergetekende een groot genoegen doen en een man eren die ere toekomt.

Wordt middels een ingezonden stuk meestal deze of gene van replek gediend, deze keer is dat de bedoeling niet. Er zijn gelukkig nog mensen waar men wat van leren kan en die anderen willen leren. Het moet ons gaan als de bijen. Heeft een bij iets goeds gevonden dan maakt deze dat direct bekend aan zijn soortgenoten, zodat alle van deze vondst kunnen profiteren. Deze vergelijking zou ik willen toepassen op de schrijver van de brochure:

„Het winnen van Zomer Slinger- en Heideraathoning volgens de bedrijfsmethode van de heer A. J. Zwinenberg” te Eerbeek.

Immers, deze man heeft na veel kosten en veel experimenteren en nog eens proberen, zich een bedrijfsmethode eigen gemaakt, die er wezen mag. (Zie de uitslagen Nationale Honingtentoonstelling, Breda en Eerbeek 1952).

Als men bedenkt dat er een soort „imkers-geheim” bestaat, valt het destemee op als iemand zijn bedrijfsmethode, welke hij ook geheim had kunnen houden, ons in een brochure voor f 1,— aanbiedt. Welk bedrag de kosten van het drukken en verzenden wel niet ver overtreffen zal, zodat kwalijk van winst maken kan worden gesproken.

Dat deze bedrijfsmethode een zekerheid geeft voor elke imker en alle soorten bijen, bij slechts enkele dagen goed bijenweer, is, na toepassing van deze methode, mijn ervaring en de reden van dit ingezonden stuk. Uiteraard mits men de brochure nauwkeurig leest en de methode stipt uitvoert.

Sedert vijf jaren heb ik met veel enthousiasme onze mooie natuurliefhebberij beoefend, echter nooit met een resultaat als deze zomer, waarbij ik werkte volgens de bedrijfsmethode-Zwinenberg.

Het lezen van boeken over bijen, het bijwonen van lezingen,

het bezoeken van en het voeren van vele gesprekken met imkers deden mij veel kennis opdoen. En, vanzelfsprekend, het maandelijks van A tot Z lezen van ons maandblad.

De eerste jaren van mijn bijenhouden, mopperde mijn vrouw dikwijls, dat ik mijn vrije tijd wel beter kon besteden. Dit is deze zomer geheel anders geworden, nu mijn bijen veel Zomerhoning en zeer veel Heideraathoning getoverd hebben. Nu meent ook mijn eega dat de kosten van de voorgaande jaren goed gemaakt worden en dat de tijd, de suiker, de raampjes en wat dies meer zij uit de opbrengst betaald kunnen worden en... er zelfs wat over kan blijven.

Met collega-imkers heb ik de bijen op de heide wel eens bezocht, waaronder doorgewinterde „jongens”, één zelfs van bijna 87 jaren. Als u het gezicht eens had kunnen zien van deze imker, die meer dan vijftig jaren bijen houdt! Volgens hem waren mijn bijenkasten geen bijenkasten, maar honingkasten! En deze opmerking, uit de mond van zo'n doorgefounerde imker, wil toch wel iets zeggen.

Inderdaad, het leek wel op een honing-fabriekje! En dat, terwijl het maar een paar dagen werkelijk goed honingde. Alles dank zij de door mij gevolgde bedrijfsmethode-Zwinenberg.

Zonder ook maar iets van andere bedrijfsmethoden te willen afdoen, durf ik zeggen dat die van de heer Zwinenberg er een is van de bovenste plank. Hiervoor komt hem ere toe van mij, zowel als van ieder ander rechtgeaard imker.

Zo nu en dan adverteert de heer Zwinenberg met zijn brochure in ons maandblad. Doch ik vrees dat veel halve imkers hier gemakkelijk aan voorbij gaan. En toch zijn dat juist de mensen, die van deze bedrijfsmethode in de eerste plaats kennis moeten nemen.

Deze bedrijfsmethode is waard dat zij midden in ons blad en daarmee midden in de belangstelling van imkerend Nederland geplaatst wordt. Dit is dan ook een van de redenen die mij deden besluiten tot dit ingezonden stuk. Naast het vele goede dat ons maandblad brengt moet zeer zeker deze bedrijfsmethode in den brede besproken worden. Deze methode opent de weg naar succes voor elke imker.

Door het geweldige succes dat ik dit jaar met mijn (gewone) bijen had, voel ik mij, in navolging van de heer Zwinenberg, die zonder enige geheimhouding zijn methode publiceerde, verplicht elke imker van dit succes en de wijze waarop ik deze verkreeg, in kennis te stellen. Door deze methode is het, zoals ik deze zomer ondervond, mogelijk onze mooie liefhebberij met winst te beoefenen. Met verlangen zie ik dan ook het nieuwe jaar tegemoet.

De voorzitter van een vereniging hoort men dikwijls zijn medebestuurdersleden of gewone leden danken voor hun, op welke wijze ook verrichte diensten. De voorzitter echter komt zelden aan de beurt, aangezien hij dit kwalijk zelf kan doen. Zo ook de heer Zwinenberg, die moeilijk meer kan doen dan zijn uitstekende bedrijfsmethode publiceren. En mede daarom vind ik het nodig dat hier, van deze plaats, in het openbaar, verklaard wordt dat zijn gepubliceerde methode uitstekend voldoet, duidelijk en eenvoudig toe te passen is door ELKE imker, groot of klein. En hem van harte dank te zeggen voor deze brochure, die strekt tot het algemeen belang en van dat van de bijenhouderij in het bijzonder.

Mijnheer de Redacteur, ik dank u voor de, mede in het belang van onze bijenhouderij, verleende plaatsruimte en eindig met de woorden:

Sukkelde de imkerij tot dusver meer dan erg.

Dit is nu voorbij, dank zij methode-Zwinenberg.

Hall (gem. Brummen).

P. G. VAN GALEN.

Lidmaatschapsgeld

De afdelings-penningmeesters zijn druk bezig de contributie over 1953 te innen. In de een afdeling gebeurt dat op een vergadering, een andere afdeling biedt de kwitanties thuis aan en een derde verzoekt de leden het bedrag te gireren. Maakt u het de penningmeester gemakkelijk door het geld even aan te reiken als u niet op de vergadering kunt komen, door het geld klaar te leggen voor de kwitantie die komt of door direct even een giro te schrijven? Dank U!

ERVARINGEN VAN EEN „STANDHOUDER“

Breda vierde feest. De feestelijke herdenking van haar 700-jarig bestaan. Er was een aaneenschakeling van congressen in de stad. Er was een dag van de imkers, zo goed als een dag van de goochelaars. (Zijn imkers ook niet een soort goochelaars in de ogen van 'n leek?) Een dag van de brandweer zowel als een dag van de bouwvakarbeiders. Een dag van de politie zowel als een dag van de standhouders. Deze laatsten waren welbespraakte lieden, meest bekende markt-typen, die met de nodige grappen hun koopwaar aan de man trachtten te brengen. Hun grootste kunst was om de aandacht van het publiek te trekken; om te zorgen dat de mensen bleven staan luisteren. Was die aandacht getrokken en luisterde men eenmaal, nu ja, dan was de zaak al half gewonnen en werden de kijkers vanzelf kopers.

Deze korte beschouwing over „standhouders“ is bedoeld als inleiding tot het eigenlijke onderwerp waarover ik het wilde hebben. n.l. de bijenstand van onze Bredase afdeling in 't „Valken“. Dit Valkenberg, zoals de officiële naam luidt — welbekend aan al de deelnemers aan 't laatste congres — was het grote park en vermaakcentrum van de feestvierende Bredanaars. Natuurlijk is 't ook hun park als ze niet aan 't feestvieren zijn, maar ter gelegenheid van de festiviteiten was het toch nog eens extra verzorgd en versierd met een schat van bloemen, planten en heesters. Men had hier letterlijk de bloemetjes nu eens buiten gezet.

De afdeling Breda was op het idee gekomen, voor de duur van de feestelijkheden een bijenstand, bestaande uit een tweetal observatiekastjes, in te richten in dit park. Temidden van die bloemenweelde was het dan ook een bij uitstek geschikt milieu voor de bijen, terwijl er bovendien een groot aantal bezoekers te verwachten was, waarvan er toch wel enkelen interesse in bijen zouden hebben.

Het waren er méér dan enkelen!

Het grote publiek dat dagelijks langs de bewuste kastjes trok, legde werkelijk een grote belangstelling aan de dag. En dan te weten dat het hier een publiek betrof, dat tenslotte in feeststemming 't park betreden had, als feestgangers, en niet als schooljongens die gekomen zijn om een les te krijgen in natuurlijke historie.

Ik had me voor dit werk (dit geven van een lesje in nat. hist.) tevoren op de afd. vergadering beschikbaar gesteld. Misschien zonder veel enthousiasme, maar dan toch met de bedoeling om ook een steentje bij te dragen en tevens met de overtuiging dat ook dit werk gedaan moest worden. Het viel werkelijk alles mee. Aan belangstelling géén gebrek. Op de kastjes stond een getypte mededeling dat er van vier tot zeven een imker bij aanwezig zou zijn om uitleg te geven, maar in 't vuur der rede waren we na achten vaak nog aan 't doceren, zodat de heer Kooiman wel eens kwam manen om de boel maar te sluiten. Anders kregen de biekjes 't te koud in hun smal, slechts één raat dik, verblijf.

't Publiek was uit de aard der zaak zeer uiteenlopend. De uitroepen varieerden dan ook van „Jakkes, Wep-sen!“ tot „Kijk, hoe interessant, Bijen!“

De eerste categorie, voorzover die al niet direct was doorgelopen, kreeg natuurlijk meteen te horen 't essentiële verschil tussen bijen en wespen. De bij als nuttig, ja zachtzinnig — niet bedoeld zijn natuurlijk die gemene stekers van Uw buurman! — huisdier, die z'n baas helpt bij het bestuiven van zijn boomgaard of koolzaadvelden. Die niet alleen zijn arbeidsprestatie levert, maar daarnaast nog een behoorlijk overschot aan honing oplevert, (althans op kán leveren bij juiste behandeling).

Daartegenover de wesp als roofdier, die wel eens een bloem bezoekt, maar wier gladde gele harnas niet als stuifmeelborstel is ingericht. Die Uw woning binnen-dringt en z'n verraderlijke angel in Uw vinger priemt, als U juist het deksel van de jampot schroeft en die U belaagt als U op een café-terras genoeglijk een glaasje

limonade consumeert. Die aan 't behang van Uw muren knaagt en verwerkt tot papier voor z'n nest, inplaats van te zweten voor een portie was, zoals z'n soortgenoot, de bij.

Dit brengt 't gesprek dan weer op 't nut van honing en via bijenwas weer op boenwas, lippenstift tot poets-pommade toe.

„Kunnen die bijen er ook uit?“ vraagt iemand verbaasd. „Ja zeker mevrouw, hierlangs. Hier is 't vlieggaat“.

Lustig gonzend vliegen ze ons rond de oren en tot ieders verbazing wordt niemand gestoken.

Daar begint een jongedame armbewegingen te maken boven haar hoofd. „Juffrouw, niet zwaaien tegen de bijen“, zeg ik; „doe dat maar tegen je vrijer“. „Die heb ik geen“, is prompt het antwoord en ik help haar een verdwaalde bij uit het haar te vissen, waarin die verward was geraakt.

Hier is 't het juiste moment om te constateren dat er naast een tekort aan bijenvolken óók een tekort is aan imkers en dus ook aan imkersvrouwen. Op een nadere vraag of er ook wel eens dames op onze vergaderingen komen, moet ik helaas ontkennend antwoorden. Maar op de wintercursus, de filmvertoningen en niet te vergeten op de teeravondjes en de gezamenlijke uitstapjes is het vrouwelijk element wel degelijk vertegenwoordigd.

Ook het verhaal van die imkersvrouw, die bij afwezigheid van haar man een zwerm ging scheppen, vindt dankbaar gehoor. 't Verwekt wel enige hilariteit maar is toch te mooi om niet te vertellen. Die vrouw ging erg secuur te werk. Die nam weer te veel maatregelen om niet gestoken te worden. Ze trok n.l. eerst de laarzen van haar man aan, U weet wel, van die wijde gummi-laarzen, die haar natuurlijk een paar maten te wijf waren. Géén nood. De zwerm hing prachtig, aan een tak, ruim één meter boven de grond. Een kind kon hier de was doen. Niet echter de bewuste imkersvrouw. Ze rukte te hard, of misschien niet hard genoeg en de halve zwerm kwam terecht in haar laarzen!

Je voelde het publiek griezelen.

„Maar die bijen die gestoken hadden, gingen dan toch allemaal lekker dood“, constateerde een jongetje, zo een van de lagere school, maar eentje die gewoon niet weg te slaan was van de glazen ruiten. „Natuurlijk, vent, dat heb je zeker op school geleerd?“

„Nee, maar dat heb ik U toch een paar dagen geleden horen zeggen“.

„Goed onthouden hoor!“ en ik vervolg m'n relaas over de koningin die wel 2 à 3000 eitjes per dag kan leggen. Weer komt onze scholier van daarjuist naar voren met de opmerking: „Maar die meneer daar bij dat andere kastje beweerde straks van wel 5000!“ Even moet ik nadenken wat in deze situatie 't juiste antwoord is. Waar heb ik die getallen ook weer gelezen? Was 't Schotman of de Roever? In ieder geval mag ik die „andere meneer“ daar niet voor leugenaar uitmaken, want dan gelooft 't joch ons géén van beiden en misschien is 't ook wel 5000! Ik goochel (dus imkers toch goochelaars) dus maar wat met getallen of 't een miljoenennota is en concludeer dat een héél goede koningin, bij héél goede dracht en als ze héél goede zin heeft, er ook wel eens 5000 kan leggen.

Die koningin en de situatie (én de meneer aan de overkant) zijn dus weer gered, kennelijk tot zichtbare geruststelling van de jeugdige vragensteller. Ik koester inmiddels de vrome wens om nog eens een dergelijke superkoningin de mijne te mogen noemen.

„Ademt een bij door z'n mond?“ is de volgende vraag van het nieuwsgierige, niet aflatende ventje.

Deze vraag verraadt een diepere kennis van het bijen leven bij de jeugdige natuurvorschende vragensteller. Of vergelijkt hij weer mijn kennis met die van de meneer aan de overkant? Ik weet hem mede te delen dat een bij tracheeën heeft, een stelsel luchtbuizen die overal uitmondend en hij vindt het grappig dat een bij dus evenzogoed met z'n borst als met z'n buik of met z'n rug ademt. Voor vandaag bevredigd neemt hij afscheid en gaat zijns weegs. Een toekomstig jeugdlid, hoop ik. Weer nieuwe belangstellenden komen.

Velen schijnen hun oppervlakkige kennis, die ze op de schoolbanken of waar dan ook vergaard hebben, hier

nu graag eens wat uitgebreid en verdiept te zien. Zo ook dat kostschoolmeisje uit N.-Holland. Die haalde haar schoolwetenschap nog eens op, want ze vond biologie wel een aardig vak. Op school stonden ook bijenkasten en ze kregen daar ook wel eens les bij. Doch had men haar blijkbaar niet alle finesses over dit wonderlevende verteld, want op de man af vroeg ze of zo'n bijenvolk nu ook nog geheimen had. O vrouwelijke nieuwsgierigheid! Even kwam de gedachte bij me op dat de bijenkennis van de leraar of (lerares) in kwestie mogelijk niet toereikend was geweest. Immers één leerling(e) kan méér vragen dan tien leraren kunnen beantwoorden. In zo'n geval is het dan maar de wijste weg om de duistere punten tot geheimen te verklaren. Maar daar men nooit kwaad van een ander mag denken zette ik deze boze gedachte van me af en zou dan zelf maar leraar spelen. Eilaas, ik stond al direct voor hetzelfde feit. Moeder Natuur geeft zo al haar geheimen maar niet direct prijs, en ondanks microscoop en ontleedmes blijven er nog genoeg geheimen over. Alleen was het jammer dat dát juist voor mij óók allemaal geheim was, zodat ik daar uit de aard der zaak ook géén inlichtingen over kon geven.

Gelukkig maar, dan blijft er voor de komende geslachten tenminste ook nog wat te ontsluiten over en behoeven aspirant biologen vooreerst nog niet bang te zijn dat al het gras reeds voor hun voeten is wegge-maaid. Alleen al de taal der bijen is reeds een van de vele raadselen. Wat hebben ze met hun sprieten zoal aan elkaar te vertellen en hoe? Welke bijen gaan zwermen en welke blijven thuis en waarom? Waartoe dienen die vijf ogen? Zien ze ermee in het donker of zijn het meetkundige instrumenten bij de cellenbouw? Wat is 't voor-nadeel van de buitenlandse rassen en hun kruisingen? En dan het wonder van de dar, met z'n drie grootouders en niet eens een vader. Het zijn allemaal evenzovele vragen waar nog een definitief antwoord op moet gevonden worden.

Veel heeft de natuur reeds prijsgegeven, mede dank zij de uitvinding van de bijenkast. Rond de oude korf-imker hing nog een waas van geheimzinnigheid. Die donkere korf was een gesloten boek. Toen kon de oude bieboer vertellen wat hij wou. Zelfs kon hij de bijen steentjes aan laten dragen, zoals Vergilius deed. Maar de moderne kasten, speciaal de observatiekasten, zijn bladzijde voor bladzijde, raat voor raat, te lezen en te bekijken. Van eitje tot larf, van pop tot geboorte van huis- tot werkbij.

We gaan weer verder met de uitleg.

Het publiek kijkt naar het gewriemel achter de ruiten en is enthousiast als iemand de koningin ontdekt heeft, al of niet kenbaar aan „'t lichtje" op de rug. Van warme belangstelling getuigde ook de vraag: hoe een bij, die ónder in de kast binnenkomt en die aan de andere kant bóven in de raat moet zijn, door dat gewriemel heen komt. Het leek het ei van Columbus toen ik opmerkte dat ze dan gewoon over de ruggen van de andere bijen heen wandelt naar de plaats van bestemming.

Een veel verbreide mening scheen ook te zijn, dat elke bij z'n eigen celletje zou hebben. Zoiets als een flat waar elke bewoner z'n eigen kamer heeft. Zolang de bij nog niet geboren is, kon ik met deze opvatting accoord gaan, maar ik verklaarde de verdere cellen toch tot gemeenschappelijk bezit.

Een ogenblik dacht ik nog dat we het met de dieren-bescherming aan de stok zouden krijgen, want er kwam een opmerking dat het toch eigenlijk geen manier van doen was dat wij die arme beestjes in zo'n klein kast-je lieten wonen. Ik natuurlijk gauw aan het uitleggen dat er ruimte in overvloed was, dat de woning nog maar half vol was en dat die beestjes zich prins heerlijk gevoelden in hun glazen paleis. En mocht er al eentje bij zijn die zich niet op zijn gemak gevoelde, (één van de bijen bedoel ik), nu dan kon hij nog altijd verhuizen als hij wilde, want het vlieggat stond dag en nacht voor hem open.

Ook veel Belgen waren er onder ons gehoor. Toen een Franssprekend echtpaar naderde maakte ik mezelf al verwijten dat ik op het Gym in de Franse les niet altijd

even goed had opgelet. Tiens, geen nood. In sappig Vlaams constateerde Madame dat er sjuust een bie uut een holleke kwam gekropen. Verder deelde iemand me mee dat er in het Bels belasting werd geheven op het bieënhouden; tenminste bóven de 10 kasten. Nu vond hij het niet zo erg, want van 20 belastbare kasten maak je tenslotte 10 belastingvrije kasten door ze een-voudig op elkaar te zetten. Toch was dit de eerste keer dat ik van een bijenbelasting hoorde spreken. Awel, als dit werkelijk zo is, dan is het wel een punt van over-weging waard zulle, bij een eventuele gelijkschakeling van de Benelux economie. Net zo goed als de dure Belgische bijensuiker.

Zo kon ik doorgaan met de stroom van bezoekers als een film aan Uw ogen te laten voorbijgaan maar de plaatsruimte in ons blad laat het niet toe. Alleen nog deze raad. Als U er de gelegenheid voor hebt in Uw afdeling speel dan ook eens een keer voor standhouder. U zult er geen spijt van hebben. Al is het maar één dag. Een korte handleiding hebt U nu al.

Tot besluit nog één opmerking, opgevangen van een voorbijganger. Wijzend op de bijen zei hij: „Voor zoiets moet je toch wel gevoel voor humor hebben." Gelukkig dat wij, bijenhouders, dat gevoel voor humor hebben. Dat gevoel is het dat je de pijn van tientallen steken doet vergeten. Dat gevoel is het dat je over een mis-lukte oogst of over een ontsnapte zwerm heen helpt. En dat gevoel is het ook dat je maakt van „eens imker, altijd imker."

Terheijden.

J. VAN DORTMOND.

KAN HET MISSCHIE BIJ U OOK ZO ?

Reeds korte tijd, nadat ik zelf gegrepen was door de bekoring, die uitgaat van het imkeren, begon ik te overwegen, of het wellicht mogelijk was, de bijensport in dienst te stellen van het onderwijs aan de ULO-school, waarvan ik Hoofd ben. In hoeverre wij daarin geslaagd zijn, hoop ik aan het oordeel van mijn collega's te onderwerpen. Een ander resultaat meen ik echter aan de lezers van ons maandblad niet te mogen onthouden. In navolging van de artikelen, die korte tijd geleden zijn verschenen, zou ik mijn ervaringen willen samenvatten onder de titel:

IMKERTEELTKWESTIES.

Het begon zo. De secretaris van de afdeling Driebergen werd bereid gevonden een paar keer in de school te vertellen van de bijen. Dat sloeg enorm in, wat ieder begrijpen zal, die de heer Strijland kent. Toen werd met zijn hulp een kast aangeschaft, deze werd bevolkt en geplaatst in de schooltuin, die zich voor de school be-vindt. Dat had tweërlei gevolg. In de eerste plaats toonde de schooljeugd een steeds groeiende belangstel-ling voor de bijenstand (die momenteel is uitgegroeid tot een drietal kasten). Maar ook de voorbijgangers bleven telkens staan, als er iets te doen was, of een demonstratie voor de klas gegeven werd. En het duurde niet lang, of enkele van de jongelui vroegen, of ze zelf ook een kast konden krijgen. Nu, daar is wel aankomen aan tegenwoordig, helaas. Het Schoolbestuur toont zijn belangstelling o.a. door financiële steun en ik besloot het onderwijs in de Natuurlijke Historie in de derde klas ULO te besteden aan de bijenteelt en wat daarmee samenhangt.

In ons blad worden meermalen wegen aangegeven om de bijenteelt uit het moeras te helpen. Welnu, ik ben ervan overtuigd, dat op deze wijze resultaten te boeken zijn. Mag ik misschien enkele wenken geven, die als leidraad kunnen dienen?

Imkers van Nederland, kijk eens om U heen. Staat er geen school in Uw buurt? Heeft die school wellicht een tuin, waar best een kast zou kunnen staan?

Ga dan eens met het Hoofd der School praten. U zult

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek te zenden aan
het Bijenhuis te Wageningen.

Vraag 55: Schadevergoeding voor roven?

A. en B. houden beiden bijen en hun stallen zijn ongeveer 60 m van elkaar verwijderd. A. is een geroutineerd imker, B. verheugt zich eerst sedert korte tijd in het bezit van enige volken. In het laatst van Augustus wordt een volk van B. totaal leeggeroofd. Door de rovers met meel te bestuiven wordt vastgesteld, dat een van de volken van A. de schuldige is. B. meent, dat A. zijn volken tot roven heeft aanzet, door het toedienen van bepaalde stoffen. De in concreto gestelde vragen zijn:

1. Kan men de bijen tot roven aansporen?
2. Kan de gedupeerde zich beroepen op de Wet tot het verkrijgen van schadevergoeding?

Th. B. te W.

Antwoord: 1. Neen, men kan de bijen niet tot roven aansporen. Iets anders is, dat men de bijen door het toedienen van bepaalde prikkelende stoffen tot grotere activiteit kan brengen en de bijen worden dan dermate agressief, vooral in tijden van geen of matige dracht, of direct na het ophouden van de dracht, dat zij overal waar honinggeur valt waar te nemen binnendringen om deze honing te bemachtigen en ook in kasten en korven, die onvoldoende tegen vreemde indringers worden verdedigd, omdat de volken te zwak en/of te vlieggenooten te groot zijn. Op dergelijke wijze de bijen tot grotere activiteit te dwingen en daardoor het roven in de hand te werken wordt in ons land door fatsoenlijke imkers voor onbehoorlijk gehouden en de schrijvers van hedendaagse bijenboeken hebben de recepten tot het bereiden van dergelijke stoffen, die in de oude bijenboeken nog voorkomen — de titels mogen hier, om de zwakkere broeders niet in verleiding te brengen, verzwegen blijven — dan ook niet overgenomen. Men verlieze echter niet uit het oog, dat hetzelfde gevolg kan worden verkregen door tal van andere oorzaken. Ernstige roverij kan ontstaan b.v.

door onoordeelkundig voeren, vooral overdag, morsen met voer, onoordeelkundig en ruw oogsten van honing (waarom worden er toch niet meer uitlaatborden gebruikt?), zwakke volken in woningen met te grote vlieggenooten, het niet ogenblikkelijk drastisch verkleinen der vlieggenooten zodra vechterij op de aanvlieplanen wordt geconstateerd, enz.

Resumerende kan men dus zeggen, dat men de bijen niet bepaald tot roven kan aanzetten, doch wel tot grotere activiteit kan brengen, welke grotere activiteit de bijen agressief maakt en veelal in roverij zal ontaarden als de omstandigheden daartoe ook maar enigszins gunstig zijn.

2. Aangezien in onze Strafwetgeving op het gebied der bijenteelt geen bepalingen meer voorkomen, met uitzondering van enkele bepalingen in plaatselijke Verordeningen, betrekking hebbende op het plaatsen van bijenvolken, kan het Strafrecht bij de beantwoording van deze vraag buiten beschouwing blijven.

Ook het civiel- of burgerlijk recht bevat hieromtrent geen rechtstreekse bepalingen. Het wil ons voorkomen dat het bepaalde in art. 1404 van het Burgerlijk Wetboek (B. W.) luidende: „De eigenaar van een dier, of degene die zich van hetzelfde bedient, is, zolang hetzelfde tot zijn gebruik verstrekt, aansprakelijk wegens de schade, welke het dier heeft veroorzaakt, hetzij hetzelfde onder zijn toezicht en bewaring, dan wel verduwaald of ontsnapt zij”, gezien de redactie van het artikel en de daarop betrekking hebbende jurisprudentie, op bijen niet toepasselijk is.

Evenwel komt in ons B. W. een bepaling voor van zeer wijde strekking, nl. het artikel regelende de onrechtmatige daad. Dit art. luidt: „Elke onrechtmatige daad, waardoor aan een ander schade wordt toegebracht, stelt degene door wiens schuld de schade veroorzaakt is in de verplichting om dezelve te vergoeden”. Voor het begrip „onrechtmatige daad” is nodig dat er **schade is veroorzaakt** door een **onrechtmatige daad** en de aansprakelijke persoon moet die schade **door zijn schuld** hebben veroorzaakt. Verder besliste de Hoge Raad bij arrest van 31 Januari 1919 „dat onder onrechtmatige daad is te verstaan een handelen of

nalaten, dat of inbreuk maakt op eens anders recht of in strijd is met des daders rechtspllicht of indruist hetzij tegen de goede zeden, hetzij tegen de zorgvuldigheid, welke in het maatschappelijk verkeer betaamt ten aanzien van eens anders persoon of goed”.

Aangenomen mag worden dat het voeren van prikkelende stoffen, welke roverij tot gevolg kunnen hebben, door elke weldenkende Nederlandse imker wordt afgekeurd en dus indruist tegen wat wij goede imkerszeden zouden willen noemen en dat een imker, die deze stoffen voert, onvoldoende in acht neemt „de zorgvuldigheid, welke in het maatschappelijk verkeer ten aanzien van mede-imkers betaamt”. Dat schade is veroorzaakt is zonder meer duidelijk en dat A. de eigenaar is van het schade-toebrengende volk kan — misschien — als bewezen worden aangenomen door de meelproef, waardoor dit volk als het rovende is aangewezen. Blijft over te bewijzen de **daad**. In casu zal B. het wettig en overtuigend bewijs hebben te leveren, dat A. aan zijn volken stoffen heeft gevoerd, welke deze tot grote activiteit aanzetten en tot roverij op de volken van B. hebben geleid. Dit bewijs zal wel niet te leveren zijn en mocht dit wel het geval zijn, dan verlieze men toch niet uit het oog, dat het oordeel aan de Rechter is en dat er in de jurisprudentie geen analoge gevallen zijn, die ons hieromtrent richting kunnen geven.

In het hier gestelde geval lijkt het veel verstandiger als deze beide imkers deze zaak eens rustig bepraten, waarbij de nog jonge imker B. vermoedelijk nog zeer veel van zijn ervaren buurman A. kan leren. Wij beschouwen de Nederlandse imker als te fatsoenlijk om zijn volken opzettelijk aan te zetten, als hij weet dat op korte afstand staande volken van mede-imkers daarvan de dupe kunnen worden. M.

Vraag 56: Roverij.

Direct na de heidebloei voerde ik een kaal volk in een kast met uit korven gehaalde heidehoning. Na 14 dagen had het volk 4 mooi verzegelde raten, maar geen honing doch blauwe suiker. Voor de stal staat wat oude raat met honing, die ik ze eerst schoon liet maken. Mijn

verbaasd zijn, hoe weinig hij van bijen weet en met hoeveel belangstelling hij naar U luistert.

Stel hem voor, dat U in een van de hogere klassen iets over de bijen vertelt aan de hand van een filmstrook, die bij het Bijenhuis en elders verkrijgbaar is.

Maar laat het daar niet bij. Misschien is hij er voor te vinden dat voor de School een kast gekocht wordt. Vraag hem, of hij dat aan het Bestuur der School of aan het Gemeentebestuur wil voorstellen. Hij zal misschien wat huiverig zijn omdat hij van de behandeling zo weinig afweet. Zeg hem daarom Uw hulp toe. Kan er geen kast aangeschaft worden, zet dan een kast van Uzelf of van de afdeling in de Schooltuin. Stuur even bericht als U van plan bent de kast open te maken voor controle of verzorging. Van deze kast zult U meer plezier hebben dan van al Uw andere kasten samen. U

moet de gezichten eens zien, als U voor het eerst een raam uit de kast licht en rustig vertoont. Laat zo spoedig mogelijk enkele leerlingen U helpen b.v. bij het vervoer naar een drachtplaats, bij het slingeren, bij het voeren.

Niet alle leerlingen, die dit meemaken, zullen imker worden. Maar allen zullen onder de bekoring komen van het wonder, het zal een onvergetelijke ervaring voor hen zijn en zeker zullen ze allemaal smullen van de beschuit met honing, die U hen aan het eind van het seizoen natuurlijk aanbiedt.

Dat is propaganda. Afdelingsbestuurders leden, hier ligt een taak en een kans. Met zijn allen aan de IMKERTELT.

Driebergen-R.

M. LOKERSE.

Minstens 5000 bezoekers passeerden de stand van onze afd. Wieringen op de tentoonstelling te Hippolytushoef. De bijen in de observatiekasten wekken de belangstelling op en dan gaan de bezoekers ook de rest van de stand bekijken. Een prachtige reclame voor bijenteelt en honinggebruik!

korfvolken voer ik met suiker. Hebben de bijen de honing opgegeten en de suiker geroofd en opgeslagen?

A. P. te H. S.

Antwoord: De door U bedoelde kast heeft vermoedelijk geroofd van de suiker, welke U aan de korfvolken voerde. Van deze geroofde suiker heeft het kastvolk een gedeelte als voorraad opgeslagen, evenals de toegediende heidehoning. De rest heeft het gebruikt als voedsel voor bijen en broed. De omstandigheid dat U tijdens het voeren ook nog wat „oude raat met honing” voor de stal hebt gezet, heeft ongetwijfeld dat roven bevorderd. De korven, welke gevoerd werden, zullen tussen korfrand en plank wel kleine openingen gehad hebben om de rovers door te laten. Of was misschien de plank zelve niet helemaal dicht? Bij het voeren van korfvolken dient hierop zeer nauwkeurig te worden gelet. S.

Vraag 57: Suikergebruik per volk; loon verzorging bijenvolk; geneesmiddel bijensteken.

- Hoeveel kg suiker gebruikt een bijenvolk ongeveer per jaar?
- Wat acht U een behoorlijke betaling per jaar aan iemand, die bijenvolken verzorgt (per kast)?
- Bestaat er tegen bijensteken een geneesmiddel voor personen die overmatig last hiervan ondervinden en zo ja, welk?

H. E. t. B. te A.

Antwoord:

- Hoeveel suiker een bijenvolk ongeveer per jaar gebruikt is niet te zeggen, aangezien dit naar omstandigheden zeer verschilt. Als U bedoelt te vragen hoeveel suiker een bijenvolk nodig heeft voor een goede overwintering, zonder dat het nodig is reeds vroeg in het voorjaar weer bij te voeren, dan is het antwoord: ongeveer 10 kg, aangenomen dat

het zelf weinig of geen voorraad honing heeft.

- Dat hangt er van af wat U onder verzorging van bijenkasten verstaat. Is daaronder ook begrepen het voeren, het reizen of reisvaardig maken, de behandeling van de oogst enz.?
- Als grondslag voor een behoorlijke betaling lijkt mij het overeenkomen van een uurloon voor de tijd, welke de imker aan de behandeling en verzorging moet besteden redelijk en dat uurloon zal dan ongeveer moeten overeenkomen met het uurloon van een goed vakman als een hout- of metaalbewerker.
- De beantwoording van deze vraag ligt op het terrein van de medicus. Voor bijensteken zogenaamd overgevoelige personen reageren zo geheel verschillend, dat voor hun behandeling geen algemene regel is aan te geven. Voor dergelijke patiënten moet de hulp van een bevoegd geneeskundige worden ingeroepen. S.

Vraag 58: Diverse onderwerpen.

- Hoe is het te verklaren, dat de bijen na het voeren sterk gaan vliegen?
- Zijn er al eens proeven genomen met het overwinteren der bijen op zuivere glucose of aardappelstroop?
- Als men een volk, dat in het voorjaar sterk gestimuleerd is, vóór de vruchtbomendracht voldoende ruimte geeft, is het dan mogelijk, dat dit volk gedurende deze dracht gaat zwermen?
- Is het mogelijk de methode Snelgrove toe te passen met een separator, die alle drie de vlieggaten van voren heeft, inplaats van één van voren en twee aan de zijanten?

P. J. R. te Z.

Antwoord:

- Door het onder- of opzetten van een bak met voedsel (suikerstroop of honing) geraakt het bijenvolk min of meer in opschudding. De ontdekking van een zo rijke voedselbron in haar onmiddellijk bereik wekt de bijen tot activiteit. Dat die bron zich in de kast of onder de korf bevindt is niet in overeenstemming met de natuurlijke gang van zaken. De natuurlijke bronnen bevinden zich immers steeds elders. De bijen gaan dan ook al heel spoedig op zoek naar bronnen buiten de woning en eerst als haar blijkt, dat er buiten in de onmiddellijke omgeving niets te vinden is, keert de rust aan het vlieggat terug. Ook begeven zich tal van bijen, die zich met het toegediende voedsel hebben volgezogen, eerst door het vlieggat naar buiten, zweven daar wat om (intussen het voedsel al gedeeltelijk inverterend) en gaan dan naar binnen. Zij zijn immers gewend met haar buit te komen aanvliegen.

Een en ander verklaart het sterke vliegen na toediening van voedsel.

- Aardappelstroop is niet geschikt om aan de bijen als wintervoedsel te worden toegediend.
- Het is inderdaad mogelijk, dat een in het vroege voorjaar sterk gestimuleerd volk gedurende de vruchtbomenbloei gaat zwermen, ook als men het voldoende broedruimte geeft. Door verschillende maatregelen kan men dan echter het zwermen tegengaan, b.v. door juiste rangschikking van het broed, door omhangen en de nodige controle op het aanzetten van doppen enz.
- De methode Snelgrove is niet met goed gevolg toe te passen met een separator, waarvan alle vlieggaten aan de voorkant zijn aangebracht. Het plaatsverschil van de opvolgend in gebruik te stellen vlieggaten is dan te gering. (Men kan aan dit bezwaar tegemoet komen door voor de vlieggaten 3 verschillend gekleurde luifeltjes aan te brengen. Red.) S.

Vraag 59: Eiwitvoeding.

Van een ervaren imker vernam ik, dat hij een methode toepast om de koningin in het voorjaar sterk tot leggen aan te sporen. Hij laat de te voeren suiker behoorlijk afkoelen en voegt daarna een ei aan de suikerstroop toe. Mocht U het met deze „oude rot” eens zijn, dan wilde ik komend voorjaar deze methode ook toepassen.

M. J. V. te M.

Antwoord: Het is inderdaad juist, dat door toediening van eiwit de leg van de moer kan worden gestimuleerd, vooral in streken waar vroeg in het voorjaar geen of weinig stuifmeel te halen is. Het eiwit doet dan dienst als surrogaat voor stuifmeel.

Of de wijze van bereiding, zoals U die aangeeft, juist is, lijkt mij twijfelachtig. Reeds een halve eeuw geleden werd door mij de volgende methode toegepast: Bij 1 kg lauwwarm voedsel (honing en water of suiker en water, beide in verhouding van 3:1) werd het wit van 2 of 3 kipeieren gevoegd, het eigeel werd verwijderd. Vóór de toevoeging werd het eitwit flink geklopt totdat het niet meer slijmerig was en na de toevoeging werd het geheel een minuut of vijf geroerd. Na de menging mag men niet meer verwarmen en het voedsel mag ook niet blijven staan, maar dient onverwijld aan de bijen te worden toegediend. Als er echter stuifmeel genoeg te halen is, of als U stamphoning, waarin stuifmeel is meegestampt, kunt voeren, kunt U het toedienen van eiwit gerust achterwege laten. S.

Afdelingsberichten

AFD. BILTHOVEN

Op 3 October werd de eerste van de serie winterlezingen, welke voor de leden zullen worden gehouden, ingeleid door de Rijksconsulent voor de griendteelt met als onderwerp: De griendteelt in Nederland, haar economische betekenis en de betekenis van de wilgen voor de bijen.

Het was een zeer aantrekkelijk onderwerp en de spreker werd met intense belangstelling door de talrijke aanwezigen gevolgd. Een serie fraaie lantaarnplaatjes over „De Biesbos“ lichtte het gesproken woord toe. Een groot aantal wilgenstekken van diverse variëteiten, afkomstig uit de Rijksproeftuin, zal gratis voor onze leden beschikbaar worden gesteld. Leden, plant ze in uw tuin, geef ze aan burens en kennissen, help mede de bijenweide in onze omgeving te verbeteren. Bijen en imkers zullen er wel bij varen.

FRUIT EN BIJEN. Deze lezing, welke zeer waarschijnlijk zal worden toegelicht met een zeer fraaie film over de fruitteelt, wordt gehouden op Vrijdag 14 Nov. in „De Bonte Koe“ hoek Spoorlaan te Biltoven. Aanvang 8 uur. Leden van andere afdelingen, alsmede eventuele belangstellenden, hartelijk welkom.

AFD. BRUMMEN

Op 6 en 7 September werd alhier een Floriatentoonstelling gehouden, waar onze afdeling, op uitnodiging, een zeer geslaagde bijenstand demonstreerde.

Onze propagandacommissie veranderde een gedeelte van de zaal in een echte bijentuin. Een grote observatiekast, een volk vrij bouwend in vitrine, een teeltvolkje met jonge moer en één met moerdoppen, waren opgesteld met vrije uitvlucht naar buiten. Enige leden hadden flacons vloeibare en gekristalliseerde honing beschikbaar gesteld. De volken waren alle in glazen kasten, zodat het

AFDELING RENKUM

„Op 16 October j.l. ontsliep zacht en kalm op bijna 86-jarige leeftijd onze oud-voorzitter en ere-lid, de heer J. Polderman, lid onzer afdeling sinds 1920 en voorzitter van 1924 tot 1946, in welk jaar hij verzocht van zijn functie te worden ontheven wegens zijn hoge leeftijd.

Een dergelijke staat van dienst in het verenigingsleven mag er zijn, geen wonder dat de algemene vergadering hem spontaan het ere-lidmaatschap onzer afdeling aanbood.

Zijn gedegen kennis, zowel op bijenteeltgebied als op dat der fruit- en tuinbouw, maakten dat hij een vraagbaak werd voor velen, en steeds was het hem een genoegen anderen te kunnen helpen met raad en daad.

Tot op hoge leeftijd was het hem gegeven zijn liefhebberijen, zijn bijen en zijn tuin te blijven behandelen, alleen in de laatste jaren was hem dit niet meer mogelijk.

Onze afdeling verliest in de heer Polderman een bekwaam lid en een goed collega en vriend, aan wie wij de prettigste herinneringen zullen bewaren. Dat hij ruste in Vrede.

G. P. B. v. Koppenhagen, voorz.

publiek „veilig“ het bijenleven kon aanschouwen.

De belangstelling was vaak zo groot, dat drie leden het niet aan konden om alle vragen te beantwoorden. Voorwaar een mooi stuk propaganda voor het interessante bijenleven. Allen, die hebben meegewerkt, hartelijk dank.

Op 19 Sept. sprak de heer Schulting over de inwintering der bijen. Naar aanleiding van hetgeen spreker vertelde, volgde een leerzame praatavond. Ook was op deze avond inzending van heide-raathoning gevraagd, waarvoor enige prijzen beschikbaar waren. De heren Zwinenberg en Verbeek uit Eerbeek waren keurmeesters. De uitslag was: H. J. Dekker 95 pnt.; A. Latté 87 pnt.; G. Hesselink 82 pnt.; B. Staal 65 pnt. en Chr. Schoolderman 55 pnt.

Ga zo voort Afd. Brummen!

H. J. DEKKER, secretaris.

AFD. HEERDE

Om reclame te maken voor de bijenteelt en voor het honinggebruik, organiseerde onze afdeling op 3 October een tentoonstelling met drie voorstellingen van de film „Van Immen en Imkers“.

Om 10 uur heette de voorzitter, de

heer S. D. Lussenburg de talrijke genodigden welkom en bracht dank aan B. en W. voor de ondervonden medewerking. Daarna werd de tentoonstelling door burgemeester Mr. A. W. Schade van Westram met een toepasselijk woord geopend. Vervolgens bezichtigden de aanwezigen de talrijke stands, waarbij zij van voorlichting werden gediend door de aanwezige imkers. De stands gaven een beeld van de geschiedenis der bijenteelt, zoals die met primitieve hulpmiddelen werd bedreven tot aan de hypermoderne installaties toe. 's Middags bezochten 650 leerlingen der scholen de tentoonstelling, ze woonden de filmvoorstelling bij en werden getraceerd op een beschuit met honing. De heren H. H. van Voorst en P. J. Nicolai dankten namens de leerlingen en het onderwijdend personeel voor de voortreffelijk georganiseerde ontvangst.

's Avonds riep de voorzitter de stampvolle zaal met oudere belangstellenden een hartelijk welkom toe, die de tentoonstelling en de film kwamen zien en die eveneens op beschuit met honing werden getraceerd. Aan het einde van deze dag bracht de heer Lussenburg dank aan allen, die medewerking hadden verleend of van hun belangstelling hadden doen blijken.

G. J. VAN DIJK, secr.

FRIESE IMKERS IN ACTIE

De samenwerkende organisaties van Kleinhandelaren in aardappelen, groenten en fruit in Friesland, hebben op 6, 7 en 8 October 1952 in het Beursgebouw te Leeuwarden een tentoonstelling gehouden van groenten en fruit. Zij hebben het bestuur van de Kring Friesland in de gelegenheid gesteld, op die tentoonstelling een stand te houden voor de Nederlandse honing en de Nederlandse imkerij.

Natuurlijk heeft het bestuur van deze gelegenheid een dankbaar gebruik gemaakt. Het heeft getracht de ruime stand zo overzichtelijk en zo aantrekkelijk mogelijk in te richten.

De tentoonstelling, die door ruim 10.000 personen werd bezocht, is een groot succes geworden en de stand van de imkers heeft in dat succes volkomen gedeeld. Tijdens de bezoeken was de stand over de volle lengte voortdurend geheel met belangstellenden bezet.

Een keurige observatie-kast van de heer Th. Groenvelt te Leeuwarden heeft als blikvanger ten volle aan het doel beantwoord. IJverige en toegewijde imkers hebben als standbeheerders onvermoeid propaganda gemaakt voor de Nederlandse honing als consumptie-artikel en voor de Nederlandse imkerij. Pakkende opschriften en aanschouwelijke voorstellingen waren op hetzelfde doel gericht.

De Friese imkers blijven streven naar een opvoering van het verbruik van de Nederlandse honing en het verkrijgen van de binnenlandse markt in handen van de Nederlandse imkers.

Zij zijn uitermate erkentelijk voor de tegemoetkoming en de steun, die zij van de Beurs-commissie en de voormelde organisaties mochten ondervinden. Tot een volgende keer!

Inhoud:

Voor de Groentjes van ons	
Groentje	161
Moet er geld bij.....?	162
Documentatie	163
Uit de Jaagkieps	164
Wat zegt de Jury van Uw honing ?	166
Uitslag Fotowedstrijd	167
Korte berichten	167
Boekbespreking	167
Zelf een waspers maken	168 169
Ingezonden stukken	170
De Lezer schrijft	172
Vragenrubriek	174
Afdelingsberichten	176

SPEURBIJTJES

f 1,50 per 20 woorden, elke 4 woorden meer 30 cent, bij vooruitbetaling. Giro: 27772, Bijenhuis, Wageningen. Inzenden vóór de 20e der maand.

TE KOOP: 10 bevolkte korven en 5 kasten, honingslinger, suiker en verder vele benodigdheden. VIVEEN, Harmelen, Tel. 89.

BLIJF OP DE HOOGTE van het werk der afd. Bunnik, abonneer U op „Bijennieuws“, 80 ct. per jaar. Over te maken op postrekening no. 533359 van C. PATER, Bunnik, en U ontvangt het Novembernummer gratis.

HOGERE HONINGPRIJZEN, ook voor zomerhoning. Voor prima honing betaalden wij tot nu toe 15-20 ct. per kg meer! Brieven met opg. hoeveelheid, liefst met klein monster, aan BIJENSTAND DE KOERSHOF, Diepenveen.

EXCURSIE. De afd. Doetinchem bracht deze zomer een bezoek aan mijn bijen op de heide (zie afd.-berichten vorig maandblad) en waren vol lof over de prachtig gevulde kasten met raathoning. Dit kunt U ook bereiken, indien U mijn bedrijfsmethode volgt. Na ontvangst f 1,—, Bedrijfsmethode franco per post. A. J. ZWINENBERG, Volmolenweg 38, Eerbeek.

GEVRAAGD: Armbruster en Oenike, Die Pollenformen als Mittel zum Honigherkunftbestimmung. N. WARMOLTZ, Huygenslaan 9, Eindhoven.

FIRMA HANS-MATTHES

TE BREUKELN - TELEFOON No. 25
vraagt aanbiedingen van

★ HEIDESLINGER- EN ZOMERHONING

Prijsopgave met monster worden gaarne ingewacht. Emballage beschikbaar.

Voor afdelingen, bijenteeltonderwijzers en leden, die voordrachten willen houden stelt het Bijenhuis beschikbaar:

PROJECTIE-MATERIAAL

Een projectiescherm en een projectie-apparaat lenen zich niet voor verzending, maar daar is ter plaatse wel aan te komen.

De uitleening van het projectiemateriaal geschiedt geheel

Gratis

Nadere inlichtingen op blz. 147 Groentje, Sept. 1951. (Als U ons een kleine wederdienst wilt bewijzen, kunt U in de loop van Uw voordracht even wijzen op het nut van de eigen handelsinstelling van onze vereniging: Het BIJENHUIS te WAGENINGEN.

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

... DE EIGENSCHAPPEN VAN DE
JAGER KOMEN STEILIK OVEREEN
MET DIE VAN EEN AMTJOUR-
LIJKE VOORZWERM...

... DE VLEGER IS IN STAAT OM-
DELIJK VEEL NECTAR TE VER-
ZAMELEN...

... VAN DE VLEGER BEHOEFT
MEN DE EERSTE WEKEN GEEN
OOGST TE VERWACHTEN...

Veel imkerslatijn zal U duidelijk worden als U het prachtige geïllustreerde boekje van onze Rijksbijenteeltconsulent Dr Ir Minderhoud

HET LEVEN DER BIJEN

de komende winter leest en herleest. Om de kosten behoeft U het niet te laten, want het kost niet meer dan een potje honing en met de kennis die U er uit opdoet vergroot U volgend jaar uw honingooft belangrijk. Het is de beste geldbelegging die de imker zich kan denken! Het boekje is uitgegeven door onze Vereniging, het is niet in de handel verkrijgbaar, het wordt tegen kostprijs geleverd. De naam van de schrijver is U borg voor een goede, eenvoudige en degelijke inhoud.

Inhoud:

1. De voortplanting der bijen.
2. Ontwikkeling van eitje tot volkomen insect.
3. De arbeidsverdeling der werkbijen.
4. Bijzonderheden uit het leven der vliegbijen.
5. Periodieke verschijnselen in het bijenvolk.
6. De winterrust.
7. De voorjaarsontwikkeling.
8. Het zwermen.
9. Kunstzwermen.
10. Zwermverhinderend.
11. Waarom bij vele imkers de heidedracht zo vaak mislukt.

PRIJS f 1,50

Stuur vandaag een briefkaart en overmorgen hebt U het boekje thuis!

GIRO 1171

TELEFOON 2863

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Het geheim van de smid (2)

TONNEN HONING GAAN VERLOREN

als we niet doelmatig en doelbewust imkeren. In onze vorige advertentie (October-nummer) hebben wij de grondslagen voor het winnen van veel honing uiteengezet, die voor **elke** imker gelden, wat ook zijn drachtgebied moge zijn. Op die **gelijke grondslag** moeten we **verschillende bedrijfsmethoden** opbouwen, al naar ons drachtgebied dat eist.

IMKERT GIJ VOOR KOOLZAAD- EN KLAVERDRACHT?

Bestudeer dan de bedrijfsmethode van de heer Baas. U vindt die uitvoerig uiteengezet in de Groentjes van dit jaar, op blz. 8 (Januari) en 34 (Maart). Deze methode heeft haar succes bewezen. Ook dit jaar hadden de heer Baas en zijn vrienden weer oogsten van gemiddeld 100 pond honing per volk of meer. Dat zegt genoeg!

IMKERT GIJ VOOR ZOMER- EN HEIDEDRACHT?

Dan doet ge goed U eens te verdiepen in de Aalster bedrijfsmethode, die ge eveneens in de Groentjes van dit jaar vindt op blz. 40 (Maart), 56 (April), 70 (Mei) en 98 (Juli). Door het toepassen van deze methode is er plotseling fleur gekomen in de bijenteelt rond Aalst, die daarvoor een kwijnend bestaan leidde! Ook dat is een duidelijk bewijs, dat de methode goed is!

LEGT GE U SPECIAAL TOE OP HET WINNEN VAN ZOMERHONING EN HEIDE-RAATHONING?

Dan kan de heer Zwinenberg U verder helpen. Lees eens wat er over zijn bedrijfsmethode geschreven is in het Groentje van Juni op blz. 91. Wie dit jaar de honingmarkt te Eerbeek bezocht, heeft zich kunnen overtuigen van het succes van de heer Zwinenberg en zijn vrienden!

EN VOOR ALLE ANDERE DRACHTEN

komt het er op aan dat ge veel vliegbijs hebt op het juiste moment (zie onze advertentie in het vorige nummer) en dat de bijs gedurende de dracht geen zwermneiging vertonen. In uw afdeling is zeker wel een succesvol imker, bij wie ge uw licht eens kunt opsteken.

KEN DE BIJEN, HUN LEVEN EN GEWOONTEN!

dan zult ge geen fouten maken, die U vele kilo's honing kosten. Het aanschaffen van een goed bijenboek is veel goedkoper dan het maken van fouten. En ge kunt te kust en te keur gaan. Beginners raden we aan om eerst een goedkoop en eenvoudig boekje te nemen. (Zie onze advertentie in dit nummer)

EN TENSLOTTE:

Imker met goed en degelijk materiaal. Hoeveel verdriet hebben oude kasten met afwijkende maten en constructie de imkers al niet bezorgd! Bespaar U die ergernis. Het is een kwestie van millimeters! Neem bij voorkeur de moderne Spaarkast, die minder tijd vraagt voor de behandeling en het voeren en die zo gemakkelijk reisvaardig te maken is, maar waar gewone Simplexramen en Ideaalramen in passen. Maar de oude, beproefde Simplex (enkel- of dubbelwandig, naar keuze) of de Verbeterde Simplex (dubbelwandig) doen het óók goed. Vervang langzamerhand uw oude raampjes door moderne Ideaalraampjes voor gewapende kunstraat. Ze betalen zich zelf in korte tijd. Vraag desgewenst ons advies, het Bijenhuis is door onze Vereniging opgericht, niet om winst te maken, maar om uw belangen te dienen. Bij onze adviezen staat UW belang op de voorgrond, niet het onze.

Vraagt U onze gratis prijslijst even aan? Maar.... alle prijzen zijn vrijblijvend!

Tel. 2863

Giro 1171

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Druk: N.V. Uitgevers Mij De Gelderlander - Nijmegen